



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

P.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

tempes contactus, &c. saepius recidunt, eo quod domi occasio-
nes habeant, an tales absolvit possint, antequam peccati occa-
sio sit remota.

Resp. Si occasionses illæ sunt veniales, ut quarumdam cho-
teatum, colloquiorum vanorum, & amplexum, posse eos
absolvi semper, et si non proponatur in posterum cavere illas
occasionses.

Resp. 2. Si occasionses illæ peccandi sunt moraliter remo-
tz, & generales tantum, posse etiam eos absolvit, antequam
peccandi occasio amoveatur, modo duo obseruent.

1. Doleant de lapsu, 2. proponant firmiter, cum occasio se
obtulerit non consensuros. Resp. 3. si occasionses peccandi
moraliter sunt proximæ & tolli posse videantur sine scanda-
lo, infamia, & magno incommode, non posse dari absolutio-
nem; si verò aliquo modo possint tolli post 3. vel 4. imparitā
absolutionem, deinceps absolutionē esse differendam, donec
occasio ablata sit; si verò occasionses illæ nullo modo tolli
posse videantur, posse quidem absolvit, si ad sint duæ conditio-
nes allatæ id deinceps tollendi. Deinde aliquando sociis cri-
minis dicant sibi negandam absolutionem, nisi abstineant.
Syl. 1. 3. man. Busæus.

P.

Pallium.

Pallio, quo significatur plenitudo officii Pontificalis, utitur
Archiepiscopus, in Missa solemnri, in provincia, non autem
extra Ecclesiam, ut in processionibus, aut aliis, nec id potest
aliter commendare. Syl. v. pallium c. pallium d. 100.

Antequam pallium accipiat, non debet ordinare, aut con-
secrare, nec Ecclesiam dedicare, nec concilium vocare, Syl. l. e.
vid. Cucuæ. l. l. Inst. canon.

Debet cum eo sepeliri, Syl. l. e.

A D D I T I O.

Papa.

Nulla excommunicatio aut censura impedit Papæ electio-
rem. Ex Pio V.

Ii

Tra-

Tractans de eligendo Papa, Papa vivente, est excommunicatus excommunicatione Papa reservata. Ex Paulo IV.

Papa subditur omnis potestas, etiam saecularis, quae exigit talus animarum, vid. Sot. d. 25 q. 2. art 1. Alb. Pigh. hierarch. Eccl. Sander. l. 2. c. 2 de usib. monarch. Nay invit. de ind. not. 3. Dried. l. de lib. Eccles. 15. 16. Walden. doct. fid. art 3. à cap. 76. Bellar. tom. I. lib. 5 de Summ. Pont. 6. 7. Mol. tom. I. d. 29. col. 153.

Quidam Juris consulti tamen putarunt, Summum Pontificem supra civili potestate pollere, vid. Nav. Mol. l. 1. cap. 2. 3. l. 6.

ADDITIONE.

Parentes.

Vid. v. *Charitas, Decalogus, Alimenta, Hereditas, Sicutum.*

De potestate patris in filios Mol. d. 23. de arrogatione adopzione. d. 227.

De peccatis parentum in filios. Nav. c. 14. à num. 17. Tol. lib. 5. c. 1. num. 11.

In extrema necessitate potius subveniendum filio, iuxta quosdam, secundum alios patri, quod probabilius, & quod in viræ periculo pater præferendus est, etiam ei cui fuissent ratum, intell. gitur enim exceptus pater. Ita Tolet. l. 5. c. 1. 8. & de pecc. mort. 39. Syl. v. filius §. 16. & v. eleemosyna, num. 4. vid. Fum. v. eleemosyna num eod. Lopez p. I. c. 18. Val. tom. 3. 3. q. 4. p. 5.

Pater non potest impuberem offerre religioni, invita-
tre. Innoc. Panorm. in c. 2. de reg. Syl. v. patris potestas.

In rebus gravioribus, in quibus filius patri subditus, potest ei pater aliquid sub mortali præcipere. Lopez l. c. & vir. ux. n. Sot. l. 1. q. 6. art. 4. in fin. sed dominus in famulos, aliquam que familiam non potest. Sot. l. c.

ADDITIONE.

Parochus.

Vide v. *Residentia, Beneficiarius.*

Parochus tenetur tempore pestis ministrare saluti necessaria.

communi sacramenta: aut dare, qui ministret contagione affectis. Cap. 12. q. 26. art. 3. dub. 4. vers. ex dictis. immo Sacerdos quilibet
ex tua necessitate ex Navar. c. 25. n. 133.

Parochus habet iure communi a Papa jurisdictionem,
quam non potest Episcopus impedire absque causa.

Parochus nondum Sacerdos potest omnia ad parochum
fieantia per le exercere, exceptis iis quae ad ordinem spe-
ciam. Nav. lib. 4. conf. 9. n. 4 de des. cland.

Peccatum.

Vide v. Confratio, Pænitentia.

Peccatum originale.

1. Datur peccatum originale, quod in ipsa humanæ carnis
conceptione contrahimus, & cum quo in hauc lucem nasce-
nemur, juxta Psalm. 50 In iniquitatibus concepius sum. Et
ad hunc peperit me mater mea. Peccatum originale cum solo
mali, y. g. mendacio inveniri posse non implicat. som. 2. de
matre, diff. 2. q. 1 punct. 1. n. 2. & 3.

2. Peccatum originale est privatio justitiae & sanctitatis de-
bet inesse singulis ex pacto facto a Deo cum Adamo, non
autem ipsam et animæ substantia: (alioqui Deus creans a-
dam, crearet etiam peccatum originale,) neque concupi-
scencia; quia per Baptismum tollitur peccatum originale, &
quidquid peccati rationem haberet, per Baptismum autem non
tollitur concupiscentia. Ibid. punct. 2. num. 4. 6. & 7.

3. Peccatum originale veram peccati rationem habet. Nec
refert, quod non sit voluntarium in nobis voluntate propria,
sed sufficit quod sit aliena, id est Adami, quatenus nos cense-
mur consensisse in peccatum Adami cum Deo factum in no-
strum commodum & utilitatem de transmittenda in nos ju-
stitia originali Adamo servante paetum. Ib. num. 10 & 11.

4. Omnes homines sive sint fidelium sive infidelium filii.
Peccatum originale contrahunt ex peccato Adami per semi-
alem generationem, nisi aliquis peculiari privilegio ab hoc
onere eximatur, ut de facto exempta fuit beatissima Virgo,
qua tamen debitum seu obligationem habuit contrahendi
matrimonium originale, sed de facto praeservata fuit, ne cum
peccato originali conceperetur & nasceretur. Ibid. punct. 3. nro.
h. seq.

5. Posteri peccatum orig: niale non contraxissent. Adam pactum cum Deo initum non violante, etiam si alia peccata commisisset. *Ibid. num. 6.*

6. Non contraxisset peccatum originale qui genitus vel minatus, vel conceptus fuisset ante peccatum Adæ; & cum non nou contraheret is, qui de novo miraculose creatus aut ab Adamo non descenderet per seminalem generationem. *Ibid. num. 7. & 10.*

7. Traducitur peccatum originale ab Adamo quatenus in corporis cum anima rationali efficitur ab homine generante, quamvis anima suum esse habeat à Deo per creaturam. *Ibid. n. 11.*

8. Pueri cum solo originali decedentes puniuntur per damnum, id est privantur visione Dei; hinc disce quām graviter peccant parentes, aut alii qui pueros sine baptismo decedentes permittunt, jureque merito poena excommunicationis afficiuntur, qui abortum fœtus præsertim animati procurant. *Ibid. punct. 4. n. 2. & seq.*

9. Pueri cum solo originali decedentes, non sunt puniendi poena sensus, id est, non sunt puniendi poena qua damnatione ciantur in inferno propter peccata actualia; sunt tamen descendenti in judicium, ut realiumpotis corporibus in tenebras destinentur ob peccatum originale. *Ibid. num. 7. & 8.*

10. Homines in hoc mundo patiuntur aliquas penas ob peccatum originale, scilicet ægritudines, rebellionem appetitus, & alias ingentes & innumeras miserias, quas passi non fuissent, si Adam non delinquisset, pactumque cum Deo initum non violasset. *Ib. n. 9.*

Peccatum actuale & habituale.

11. Peccatum actuale materialiter vel à posteriori multipliciter definitur. Peccatum est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei æternam. Vel: Peccatum, præsumptum mortale, est aversio à Deo, & conversio ad creaturam. Vel: Peccatum est actus contra rectam naturam hominis ut homo est. *Ibid. quest. 2. punct. 1. n. 1. 5 & 6.*

12. Peccatum verò actuale formaliter & à priori hoc modo definitur: Peccatum est privatio debitæ rectitudinis; consequenter ratio formalis peccati consistere videtur in privatione debitæ rectitudinis. Ad clariorēm hujus propositionis in-

diligenter adverte duo considerari in peccato; materiale
clicet, & formale: materiale peccati commissionis est actus;
formale vero est privatio restitutio debiti illi actui, seu
tali actui inesse deberet. Similiter ratio formalis peccati
commissionis consistit in privatione actus debiti, ita ut omissione
maliter sit mala, quatenus debitam non habet restituti-
onem. Ibid. num. 12. & seqq.

13. Peccatum habituale est quedam macula quam post se
inquit peccatum actuale. Hæc macula consistit in malitia
præteriti perseverante per modum habitus, seu ut aliqui
sunt, in extrinseca denominatione ab actu præterito non
cum retracto per poenitentiam; & in privatione gratiæ habi-
tus. Ibid. punct. 2 n. 1. & 2.

14. Ad peccatum mortale requiritur plena & perfecta cogi-
tatio, seu expressa advertentia malitiæ, vel saltem expressa ali-
quodubitatio, seu scrupulus peccati. Unde non jejunans ali-
quodie excusatur, si de jejuno nihil cogitavit. Excusatur
quoque projiciens saxum per fenestram, non advertens ad pec-
catum laedendi: committiturque unum tantummodo pec-
catum, si peccatum duplum habeat malitiam, & peccator u-
nus tantum adverrat. Ibid. punct. 3. n. 3. 5. 6. & 9.

15. Motus sensualitatis prævenientes usum rationis non
sunt peccata; propterea semidormientes & non plenè adver-
tentes ad malitiæ, non mortaliter peccant, si pollutionem
patiuntur. Neque sufficit ad mortale ut aliquis potuerit sim-
pliciter, vel debuerit malitiæ considerare, sed requiritur ex-
pressa consideratio malitiæ, vel ipsius periculi; vel expressa
dubitatio, seu suspicio aliqua malitiæ, vel periculi, alioquin in-
advertentia, seu obliuio censetur invincibilis & inculpabilis.
Ibid. num. 10. & seq.

16. Ratio advertentia malitiæ deest in iis, quæ jure naturæ
sunt prohibita, exceptis subitis quibusdam motibus, de qui-
bus vide v. Matrimonium q. 4. Ibid. n. 13.

17. Ad peccatum requiritur quidem consensus saltem vir-
tualis, non vero necessarius est consensus directus & expres-
sus. His adde, levem negligentiam admittentem in repellen-
tiationibus, non mortaliter peccare Ibid. num. 15. & seq.

18. Nullus actus deliberatus est in individuo, sen in particu-
lari indifferens, sed quilibet actus deliberatus in particulari
bonus est vel malus: hinc sequitur, verbum otiosum malum
esse, & actum fricationis barbare, aut subveniendi proximo

ob utilitatem, bonum. *Ibid. punct. 4. num. 1.* & *ibid. punct. 4. num. 1.*
 19. Actus versus circa omissionem, cuius actus contra
 bonus est, est malus: actus autem indeliberatus factus rati-
 non advertente, est indifferens *Ibid. num. 4. & 5.*

20. Dantur alii qui actus qui secundum speciem nec boni
 nec mali sunt, at nullus in individuo darur, qui non sit boni
 vel malus, si deliberatè fiat. *Ibid. n. 6.*

21. Malitia peccati & injuria ac offensa Dei, quæ in peccato
 reperitur, non est intrinsece infinita, alioqui sequeretur o-
 peccata mortalia esse æqualia, cum unum infinitum non
 majus alio: est tamen malitia peccati, seu injuria & offensa
 peccato infinita extrinsecè & terminative; cum fiat per nos
 videlicet Deo. *Ib. punct. 5. n. 1. 2. & 3.*

Peccatum mortale & veniale.

22. Peccatum veniale est leve erratum, & reddit homini
 dignos poena solum temporali. Non dicitur veniale, eo quod
 sit contra consilium, mortale vero contra præceptum; neque
 quia sit præter legem, mortale vero quia sit contra legem, sed
 dici potest veniale quatenus non privat gratia & charitate,
 quemadmodum peccatum mortale. *Ibid. quæst. 3. punct. 2. n.*
1. & seq.

23. Dari potest peccatum mortale ex suo gerere, quod de-
 ficit plenæ delibrationis, aut advertentiæ, aut parvitas ma-
 teriæ, siat veniale, ut est furtum unius assis quod ex suo ger-
 re est mortale, posita materia sufficiente, & non mutata spece
 furti; tamen hic & nunc est veniale ratione parvitas materiæ.
Ibid. punct. 3. num. 4.

24. Non datur in qualibet materia parvitas rei seu mate-
 riæ, ratione cuius peccatum quod alioquin fuisset mortale,
 efficitur veniale, ut videre est in ea materia, in qua reperitur
 integra ratio injuria & offensæ mortalis, qualis est materia
 simoniæ: nam si quis vendat rem spiritualem, licet vaide mo-
 dicam & parvam, peccat mortaliter. Tunc autem semper ade-
 rit parvitas materiæ, quando res non solum erit parva, in-
 sed etiam ratione circumstantiarum. *Ibid. n. 11. & 12.*

25. Sicut peccatum mortale efficitur ex accidenti veniale,
 ita peccatum veniale fieri potest mortale ex his capitibus: ra-
 tione finis mortalis adjuncti; ob plenam advertentiam posita
 materia notabilis, ratione specialis contemptus in materia gravi-

1. O*u*i, aut specialis inobedientia; ratione proximi & mofalis peccatum, n*u*li incidendi in mortale; ratione conscientiae erroneae aut scandali, aut per additionem materiae, quatenus peccatum quod ratione parvitas materiae esset tantummodo veniale, in mortale addita majori quantitate. Item peccatum veniale immortale, quando ultimum veniale continuatur cum materia praecedentium, & materiam notabilem complet; proprie*t*alle i*n* junium perfingit, qui saepius exiguum quid eodem i*n* die comedit, si ea qua degustantur, efficiant materiam notabilem. *Ibid. punct. 5. n. 2. §. 6. 17. & seq.*

26. Idem numero peccatum veniale, manens idem in genere, non potest fieri mortale, neque est contra. *Ibid. n. 21.*

27. Contemptus in materia levi, est peccatum veniale, quando non est contemptus formalis Dei, aut legislatoris ut si Contemptus formalis explicandus est in confessione, quia novam specie malitiam actui superaddit, *lb. n. 15. & 16.*

Distinctio specifica & numerica peccatorum.

28. Peccata non sunt inter se connexa, neque paria, ut patet. *Uia quest. 4. punct. 1. num. 1. & 4.*

Peccatum consideratum secundum rationem specificam, si inferioris ordinis, non potest crescere & superare malitiam peccati superioris ordinis: sicut argento quantumvis magno eum diligentia purgetur, numquam perveniet ad perfectionem specificam auri, cum habeant essentiam diversam. Unde autem fiat ut peccatum ita crescere possit, ut gravius & detenus fiat, contingit ex sequentibus capitibus & circumstantiis: ex majori affectu vel conatu, ex majori scientia & cognitione peccati, ex conditione personae peccantis, & in quam peccatur, ex majori damno quod infertur, ex peiori fine, cum peccatum aliqua ratione specificetur a fine, ex ratione scandali & ruinae alterius, denique ex his circumstantiis:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

29. Adverte ut circumstantia novam addat aetui malitiam, aliquando debere expesse intendi, aliquando non. Debet intendi quando substantia actus peccati, cui circumstantia communicat malitiam, non potest subsistere, nisi circumstantia intendatur: quando vero substantia actus subsistere potest circum-

circumstantia expresse non intenta, non est necesse circumstantiam intendere, sed peculiaris malitia contrahitur, quamvis circumstantia non intendatur. Ex quo sequitur habentia congressum cum alterius uxore committere adulterium quamvis rejiciat circumstantiam aliena uxoris. Surripit quoque rem sacram, sacrilegium committit, etiamsi expulsus non intendat inferre injuriam rei sacræ. Ibid. num. 5 & seqq.

30. Non sunt tot numero peccata, quæ sunt objecta quæ unus & idem actus eodem tempore versatur, sibut modi objecta sint ejusdem rationis quæ vicem unius generis sed tot sunt peccata, quæ sunt actus voluntatis moraliter interrupti, ideo explicandi sunt confessione. Actus autem voluntatis tunc interruptus, quoties nec formaliter decumentaliter durat: unde habens animum furandi, & interjecta aliqua mora furatur, duplex peccatum committit. Item sunt plura peccata, quando plures actus successivè versantur circa plura objecta distincta Ibid. punct. 2. num. 1 & seq.

31. Actiones ex errore moraliter conjunctæ cum actu interno voluntatis non constituunt novum peccatum, nisi istæ etiæ propriam habeant malitiam ab actu interno distinctam Ibid. n. 8.

32. Repetens eodem impetu iræ multa convicia, blasphemias, &c. unum tantum peccatum committit; quia prior voluntas perseverat, & prius peccatum videtur moraliter continuari cum subsequentibus, ita ut omnes illi actus unam maxime vel pugnam integrate videantur. Ibid. num. 11.

33. Regula ad cognoscendam distinctionem numericam peccatorum, sit hæc:

34. Peccata numero distinguuntur per multiplicationem objectorum, circa quæ actus successivè versantur, non vero ex multitudine objectorum, circa quæ unus & idem actus eodem tempore versatur: deinde per multiplicitudinem actuum voluntatis moraliter interruptorum; quamquam etiam alii unde peccata numero distinguiri possunt, videlicet ex circumstantiis & finibus. Ibid. num. 14.

35. Qui alium inducit ad peccatum, intendens ipsius documentum spirituale, peccat duplì saltem peccato, scilicet peccato scandali, & eo peccato quod ab altero committitur: nam qui est causa peccati, reus est illius peccati cuius est causa: hinc qui inducit alium ad peccatum veniale, intentione ut venialiter peccet, peccat tantum venialiter, Ibid. §. secundus. num. 8 & 9.

36. Qui

36. Qui alium ad peccatum inducit, seu cooperatur peccato alterius, non intendens ruinam, nec cum eo consummatis peccatum, est reus illius peccati quod alter committit. Qui vero alium inducit ad peccatum, simulque cum ipso consummat peccatum, reus videtur duorum peccatorum, etiamsi non intendat ruinam proximi spiritualem; quamobrem is qui inducit alterum ad furtum, & furtum cum ipso committit, dupliger peccat. *ibid. num. 12, 15. & 16.*

37. Queres: quando nam dicatur aliquis cooperari peccato alterius, seu alterum ad peccatum inducere. Res quando facit aliqua quæ de se allicitur & inducunt ad peccatum; aut quando aliquid licet ex se indifferens facit ea intentio, ut alter peccet; aut quando absque justa & sufficienti causa facit opus indifferens quo alios credit abusuros ad peccatum. *ibid. num. 17.*

38. Non eadem causa censetur sufficiens & justa ad coherendam omnia opera indifferenta, sed major in uno quam in alio casu requiritur: & major causa requiritur in eo qui facit aliquid quo alter est abusurus contra justitiam, quam quando non est abusurus contra justitiam. *ibid. num. 19.*

39. Peccat qui facit vel petit aliquid ab eo, qui paratus erat ad illud faciendum seu ad peccandum, etiamsi faciat vel petat aliquid opus indifferens, modo non faciat vel præster tale opus ex justa & rationabili causa. *ibid. num. 21.*

40. Excusari possunt à mortali locantes domos meretricibus, usuriariis etiam publicis, non tamen alienigenis, & præcisâ prohibitione; hi enim locando ad habitandum utuntur jure suo. Item famuli comitantes herum ad meretricandum; excusatuntur à peccato, si periculum sit gravis damni defensione: nam comitari simpliciter censetur actio honesta; secus dicendum de vendentibus vinum absque justa causa ius quos probabiliter credunt lapsuros in ebrietatem, hi enim mortaliter peccant. *ibid. num. 22, 23, 26. & 32.*

41. Excusatur vir habens suspicionem de uxoris adulterio, & testes idoneos assumens, ut eam deprehensam convincant de crimine adulterii. At non potest uxor de consensu mariti sicut amasio consensum præbere, ut amasius comprehensus percutiatur; hæc enim actio intrinsecè est mala, & censetur inductio & cooperatio ad peccatum amasii. *ibid. num. 33. & 34.*

42. Non peccat mortaliter qui facit aliquid opus indifferens:

differens, quo alter jam paratus abutetur ad peccatum, sed illud opus indifferens alter faceret; si ipse non ficeret, secus si faciat opus intrinsecè malum, aut si tale opus licet indifferens censeatur proxima peccati causa. Ex quibus colliguntur excusari caupones, &c parentes cœnam aut jentaculum nocturni jejunare, si nolens jejunare inveniret alios cibos; aut dubitent, an qui non vult jejunare, teneatur ad jejunium.

35. & 37.

43. Consulens minus malum parato facere majus, non peccat; secus si consulat majus parato facere minus, ibidem.

44. Faciens aliquod malum coram aliis quos probabilitas credit non peccaturos occasione pravi sui operis, non peccat mortaliter peccato generali scandali; consequenter non tenetur ad hanc circumstantiam in confessione detegendam. ibid. num. 43.

45. Peccata distinguntur specie per ordinem ad diversas specie perfectiones, non vero per ordinem ad diversa precepta, quibus aliquid præcipitur vel prohibetur ex eodem motivo; secus dicendum est si peccata prohibita sint pluribus præceptis ex diverso motivo conditis; tunc enim peccata sunt specie diversa: propterea initiatus sacris ordinibus duplex peccatum committit, si consentiat in actum venerabilem: & Fr. Minor non jejunans die Veneris in quem incidit vigilia ex præcepto colenda, duplex committit peccatum, videlicet contra votum, & contra Ecclesiæ præceptum, quæ sunt duo diversa motiva; secus dicendum de eo qui omitteret Missam die Dominico, in quem incidit festum alicujus Sancti, v.g. Apostoli, is enim non committit duo peccata, sicut neque possidens plura beneficia, si diuinum officium prætermittat: cum haec obligatio imposita sit ex eodem motivo religionis, ut beneficiarius rebus sacris varet. ibid. punct. 3. n. 1. & seq. Item

46. Faciens aliquid prohibitum duplice præcepto, simplici scilicet, & alio habente adjunctam excommunicationem, committit unum tantum peccatum, modo præcepta lata sint ex eodem motivo, ibid. num. 14.

An peccatum omissionis differat specie à peccato omissionis.

47. Peccatum omissionis differt specie à peccato commissionis, non solum si haec duo peccata materialiter considerentur, verum etiam formaliter secundum inordinatem

nem
omissio
cialem

48.

peccat
diate p
nis me
dui. II

49.
dum
hora,
foni
utatu
berta
do fi
se da
temp
cri, d
dat se
bus c
cont
quo
rant

pec
sia a
pro
mal
tur
actu
sio p
sint
ibi

fo
ce
eli
on

fi
re

nem & propriam malitiam ; cum peccata commissionis & omissionis privent perfectionibus diversis, habeantque specialem oppositionem cum recta ratione. *ibid. punct. 4. num. 1.*

48. Peccatum commissionis, ceteris paribus, gravius est peccato omissionis, quia peccatum commissionis immediate privat bonitate debita actu, peccatum vero omissionis mediante tantum privat bonitate quæ deberet inesse a-
dui. *ibid. num. 2.*

49. Omissio incurrit eo solum tempore quo impletum est præceptum, v.g. omissio sacri incurritur solum ea hora, qua Missæ sacram audiendum est: malitia vero omissionis incurritur quando omissio contingit, si tunc homo utatur ratione & libertate: si vero ratione non utatur aut libertate, incurritur quando apponitur causa omissionis, modo fiat cum advertentia futuræ omissionis. Ex quo fit ut qui se dat somno, prævidens fore, ut non sit à somno excitatus tempore audiendæ Missæ, incurrit malitiam omissionis sacri, dum apponit causam omissionis sacri, id est, quando se dat somno prævidens sacri omissionem. Idem ceteris paribus dicendum de peccato commissionis: propterea facient contra leges & præcepta quæ scire tenetur tunc temporis, quo non potest illa discere, peccavit quando potuit ignorantiam vincere & noluit. *ibid. num. 4.*

50. Actiones quæ sunt causa omissionis, sunt male & peccaminosæ, consequenter ludus, quo quis tempore Missæ audiendæ detinetur, malus est & peccaminosus, sicut & projectio Breviarii in mare ne recitetur divinum officium, mala est & peccaminosa: quia per hanc projectionem auferitur facultas recitandi divinum officium. Intellige autem has actiones quæ sunt causa omissionis, esse malas quoties omissione præcepti imputatur ad peccatum, non solum si actiones sint ex se indifferentes, verum etiam si sua natura bona sint. *ibid. num. 13 & seq.*

51. Quæres, quænam actiones censeantur causa omissionis? Respond non solum propositum omittendi rem præceptam, sed etiam omnes actiones, quæ primo eliguntur elicto proposito omittendi rem præceptam, esse causam omissionis. *ibid. n. 16.*

52. Quando simul concurrunt duo præcepta incomposita, servandum est maius; propterea præceptum naturale divinum servandum est, quando concurrit cum solo divino

divino vel humano: & si præceptum divinum vel naturale concurrat cum humano, servandum est divinum vel naturale; si negativum cum affirmativo, negativum anteponendum est affirmativo. Similiter servandum est præceptum altioris virtutis, si concurrat cum inferioris virtutis præcepto. *ibid. n. 18.* & seq.

53. Eligens ad impletionem minoris præcepti religio graviori, peccat venialiter vel mortaliter, juxta paritatem et magnitudinem excessus inter majus & minus. *ibid. n. 24.*

54. Peccata quæ complentur in corde ac voluntate, differunt specie à peccatis quæ perficiuntur & consummantur in ore vel opere; si tamen considerentur ut sunt origo & principium, seu dispositio ad peccatum operis, non differunt specie, quia considerantur ut perfectum & imperfectum in eadem specie. Hinc sequitur, voluntatem furandi, fornicandi, &c. esse ejusdem speciei cum furto, fornicatione, &c. *ibid. punct. 5. num. 1.* & seq.

55. Petes, quid significet conscientia? Significat disamen rationis, quo ratio dictat aliquid fugiendum, vel faciendum

Conscientia licet erronea obligat ad faciendum id quod ipsa conscientia faciendum dictat per modum præcepti, & non tantum per modum consilii: abstinentiam tamen est ab eo quod conscientia vincibilis dictat esse malum. *ibid. punct. 6. num. 1.* & II

56. Conscientia invincibiliter errans magis obligat quam præceptum Superioris, secus si conscientia vincibiliter erret. *ibid. num. 17.*

57. Faciens contra conscientiam erroneam falso credens esse peccatum, committit peccatum illius speciei quam conscientia apprehendit. Ex quo fit ut qui credit esse peccatum sacrilegii expuere in terram, sacrilegium committat si in terram expuat. Quod si conscientia invincibiliter erret dicens actum esse bonum, cum re vera sit malus, actus est bonus. *ibid. num. 18. 19.* & 23. Item

58. Putans ex conscientia erronea invincibili utramque contradictionis partem esse peccatum, peccat quamcumque partem eligendo: at qui alias ex conscientia erronea credidit aliquod opus esse peccatum, sed dum illud præstat, non amplius actu de peccato dubitat, excusat à peccato. *ibid. n. 27.* & 28.

59. Si conscientia fuit temere & absque fundamento concepta, deponi potest absque ulla ratione, judicando ipsam conceptam fuisse sine ratione & fundamento, quia res per quas causas nascitur, per easdem dissolvitur sed conscientia erronea suborta fuit absque ratione & fundamento, ut supponitur, ergo, &c. *ibid. num. 30.*

60. Dubium propriè dictum est quando intellectus neutri parti assentitur, sed manet in æquilibrio, vel ferè manet in æquilibrio absque determinato assensu aliquius partis, licet forte majorem habeat inclinationem & propensionem ad unam, quam ad alteram partem. Qui habet dubium speculativum, in praxi debet formare judicium simile speculativo, nisi ratio evidenter aliud suadeat, *ibid. panēt. 7. n. 1. & 2.*

61. Peccat peccato ejusdem speciei, cuius est peccatum de quo dubitat, qui cum conscientia practicè dubia aliquid operatur: secus si aliquid operetur non practicè dubitans, consequenter, qui percutit laicum putans esse clericum, peccat contra reverentiam Ecclesiasticis personis debitam. Item peccat ille, quis speculativè certus est licitum esse in die festo docere, sed, dum docet, dubitat, an hic & nunc sibi liceat: nam docet practicè dubitans id sibi licere; secus dicendum de operante serviliter in die festo, si credat sibi licere ob necessitatem. Similiter dubitans, an liceat rem alienam capere, sed practicè deponens dubium, & surripiens in extrema necessitate, non peccat. *ibid. num. 3. 4. 6. 10. & 11.*

62. Petes, quid requiratur, ut conscientia practicè deponatur, & vincatur dubium speculativum. Respond. requiri debitam diligentiam in ea rei veritate inquirenda, quam ratio postulat pro rei, temporis, loci qualitate & conditione: & præterea requiritur justa aliqua causa deponendi practicè dubium speculativum: justa autem causa censetur judicium & consilium bonorum & doctorum virorum, & possessio; & ut cognoscatur quis possideat, standum est judicio fori externi, quando aliunde veritas non appareat. *ibid. num. 12. & seq.*

63. Ex quibus collige, dubitarem, an excommunicacionem contraxerit, non teneri se tamquam excommunicatum gerere, si praetita debita diligentia non potest rei veritatem invenire. At qui dubitat, an justè lata sit excommunicatio, vel à legitimo Superiore, excommunicationem incurrit, si contra legem fecerit, quia possessio stat pro lege & pro excommu-

communicatione; secus si dubitet utrum lata sit sententia excommunicationis, vel utrum adimpta sit talis conditio.
ibid. num. 15. 16.

64. Posseſſor bonaꝝ fidei, aut qui matrimonium contrahit, si postea dubitet rem suam eſſe, vel matrimonium ſuiſſe validum, potest dubium practicè deponere, ſi bique reū illam detinere, aut debitum ab uxore petere; at qui dubitat, an homicidium ſua culpa contigerit, tenetur ſe tamquam regulare gerere, quia præſumptio in hac re stat contra ipſum. *ibid. num. 20. & 21.*

65. Scrupulus eſt quædam ſuſpicio orta ex levibus indiciis, v.g. melancholia, ignoratia, &c. conſequenter ille dicitur ſcrupulosus, qui dubitat ex levibus fundamantis, ſeu indiciis & motivis. Non eſt peccatum facere aliquid deposito, ve etiam perseverante ſcrupulo. Ex quo fit, ut probabiliſter ſibi persuadens aliquid eſſe licitum, poſſit tutta conſcientia illud agere, non obſtantibus apparentiis in contrarium occurrentibus. *ibid. punct. 8. num. 1. & seq.*

66. Poſſumus abſque peccato ſequi opinionem probabilem, ſeu eam quæ non levi fundamento nititur, relictā probabiliore & tuitiore, quamvis opinio probabilior & tuitior, ſit propria opinio & tenenda relictā probabili, ſi immineat aliquid periculum, ad quod vitandum prudentia, iuſtitia, vel charitas dicit oppoſitam ſententiam eligi debere. *ibid. punct. 9. num. 4. & 5.*

67. Ex dictis infer, licere Confessario, aut interrogato respondere juxta opinionem probabilem, & eum poſſe ſe accommodare & conformare opinioni pœnitentis probabili. Imo poſſunt excufari illi, qui plures adeunt Doctores, doceat unum inveniant qui respondeat in ſui favorem. *ibid. num. 6. 3. & seq.*

68. Poſſumus ſequi opinionem probabilem non ſolū eximendo petentem ab obligatione, ſed etiam obligationem imponendo, niſi petens requirat ſententiam ejus, qui dat conſilium. *ibid. num. 7.*

69. Vir prudens poſteſt aliquando obfirmaꝝ fundamen‐ tum à communione opinione recedere; communis autem opinio eſt illa, quam multi Auctores classici ritè perpenſi utriusque partis rationibus ſequuntur. Item, J udex in ferenda ſententia etiam in criminalibus cauſis, poſteſt quam ma- huerit opinionem probabilem ſequi, mode opiniones ſint eque

que probabiles. Advocatus quoque vel causidicus potest tam in civilibus quam in criminalibus tueri causam in favorem sui clientis, quamvis putet adversarivum opinionem probabilem esse, modo tamen sua opinio sit probabilis. *ibid. num. 11. & seq.*

70. Parstutior eligenda est in administratione sacramentorum, quando periculum imminet invaliditatis sacramenti, neque licitum est sequi opinionem probabilem relicta tutiori in sacramentis administrandis, nisi aliter postulet necessitas, aut nisi defectus proveniat ex parte suscipientis, *ibid. num. 18. & 19.*

71. Medicus tenetur infirmo praebere pharmacum, quod certo scit profuturum, omisso eo de quo dubitatur.

Quando autem nullum extat certum pharmacum, tenetur sequitur tutionem sententiam in eligendo pharaco, potestque remedium dubium applicare, quando nulla est spes de salute infirmi, si tunc temporis nullum certum extet. Quod si Medicus tradat pharmacum infirmo ad sumendum de eo experimentum, graviter peccat contra iustitiam, quia non adest opinio probabilis de illo pharmaco, & ex alia parte Medicus habet remedia probabiliter utilia. *ibid. num. 20. & seq.*

Causæ efficientes, subjectum, & effectus peccatorum.

72. Deus non est causa peccati, nec illi peccatum impunitari potest neque determinat aut impellit ad malum eligen-
dum, quia Deus non potest id velle, quod ipius naturæ ad-
versatur. Peccatum vero causæ sunt malitia peccatoris, in-
firmitas sensus, dæmonum suggestiones, superbia, &c. *ibid:*
quæst. 5. punct. 1. n. 1. & punct. 2. n. 1 & 2.

73. Malitia actualis seu formalis peccati est in voluntate tamquam in subjecto, per denominationem vero extrinsecam est in aliis potentius, quæ actus peccaminosos eliciunt: malitia vero objectiva convenit actibus illarum potentiarum a quibus eliciuntur, & in quibus consummantur. Quod attinet ad peccatum habituale, est in eo tamquam in subje-
cto in quo est habitualis perfectio qua privat. Unde pecca-
tum habituale odii est in voluntate, quia in voluntate repe-
niri debet perfectio amoris & charitatis, qua privat pecca-
tum odii, & sic de ceteris. *ibid. quæst. 6. punct. unic. n. 3. 4. & 8.*

74. Effe-

74. Effectus peccati sunt macula, reatus pœnae damni & sensus, diminutioque naturalis inclinationis ad virtutem quatenus voluntas acquisito per peccatum habitu vitiola facilius movetur in malum. *ibid. quest. 7. punct. 1. num. 1.*

75. Peccatum perse, & formaliter consideratum, quantum dicit culpam, non potest esse pœna alterius peccati, ut Deus velit hominem ob culpam præcedentem prolabitur aliud peccatum: si tamen peccatum consideretur secundum alia ipsi accidentalia, ut ratione infamiae vel tristitiae, vel laboris, &c. unum peccatum potest esse pœna alterius. *ibid. punct. 2. num. 1.*

76. Nullus homo, si secundum se spectetur, potest pro peccato alterius puniri pœna propriè dicta, nisi etiam ipse deliquerit; aut modo non consideretur ut alteri aliquo titulo conjunctus, ut videre est in Davide, qui punitus fuit in suo populo, quatenus David considerabatur ut aliquid coniunctum cum suo populo ratione jurisdictionis. *ibid. punct. 3. num. 3. & 5.*

Causa excusantes à peccatis.

77. Sunt dispensatio legis, seu præcepti validè obtenta, impotentia adimplendi præceptum, tam moralis quam physica: vis absoluta, metus, seu probabile periculum gravis damni aut mortis, ignorantia invincibilis aut probabilissim juris quam facti, & ignorantia comitans, saltem respectu actionis externæ. *ibid. quest. 8. punct. 1. num. 1. & 2. & punct. 1. n. 2. 3 & 7. & punct. 2. num. 12. & 34.*

78. Circa prædictam doctrinam adverte, eum quotum præceptum adimplere nequit, teneri ad partem notabilem, si ea sit à Superiore intenta; & impotentem ad totum officium recitandum, teneri ad eam partem quam potest, modo sit notabilis. Idem dic de auditione Missæ, *ibid. punct. 1. num. 4. 7. & 8.*

79. Adverte præterea, peccare eum qui apponit impedimentum, quod proximè & per se impedit adimplectionem præcepti. Unde peccat mortaliter qui triginta diebus navigaturus proiicit in mare Breviarium, ut liber sit ab obligatione officii recitandi. Neque excusat excommunicatus, qui tempore Paschatis non confitetur, vel non communicat ob negligentiam in procuranda excommunicationis absolutione;

solutione; secus dicendum de commorante domi die aliquo
tempore sacri ad infirmi vel domus custodiam.

Similiter non peccat contra jejunium laboriosæ venatio-
nidans operam, prævidens fore ut jejunare non possit, quis
venatio videtur causa per accidens fractionis jejunii, nec
præceptum jejunii prohibet venationem; limitata tamen, mo-
do id non fiat in fraudem jejunii *ibid. num. 10. & seq.*

80. Adverte rursus, dum diximus vim absolutam excus-
are à peccato; id intelligi dummodo voluntas & membra
externa resistant, *ibid. punct. 2. nn. 2.*

81. Præcepta, etiam humana, obligant sub mortali cum
periculo mortis, vel alterius gravi damni, dum vitandum
est grande scandalum, vel conservandum est bonum com-
mune religionis, Reipublicæ, aut communitatis; secus si ob-
servatio horum præceptorum non est utilior, quam conser-
vatio vitae, *ibid. num. 5. & 6.*

82. Metus mortis potest excusare à transgressione jejunii,
vel die festi, vel alterius legis humanæ vel divinæ, modo
lex divina non prohibeat rem extrinsecè malam. *Ibid. nn.*
mero 7.

83. Parochus excusat à peccato, qui ob periculum mor-
is non defert ad Episcopum eos, qui tempore præfixo non
suscepunt pœnitentiæ & Eucharistie sacramentum. *Ibid.*
num. 10.

84. Servanda est lex cum periculo mortis, quando quis al-
ltrimortem minatur, nisi legem humanam violet in contem-
nere, vel in odium religionis, vel auctoritatis legis pu-
blicæ. *Ibid. num. 12.*

85. Comedens carnes humanas ex metu, excusat, si eas
per modum medicinæ comedat, non est tamen licitum oc-
cidere quemquam, ut ejus carnes quis per modum medicinæ
comedat, cum hoc sit intrinsecè malum. *Ibid. num. 13. & 14.*

86. Potestne quis carnibus humanis vesci ad tuendam vi-
tam in propositis casibus? Potest, sed hoc facere non tenetur.
Ibid. num. 15.

87. Carthusianus, vel alter qui vovit abstinentiam à carni-
bus, potest & tenetur eas comedere, si illi evidenter necessa-
ritas sint ad vitam tuendam; neque peccat Medicus præbendo
carnes Carthusiano indigenti. *Ibid. n. 16. & 17.*

88. Licitum est in gravi vita periculo vesci idolothytis,
seu cibis idolo immolatis, modo astantes admonentur, aut

noverint hoc fieri ad tuendam vitam, & non ad profitingam
falsam Deorum religionem. *Ib. n. 18.*

89. Potest excusari à peccato qui habuit aliquam legi cognitionem, vel ad veritatem, circa malitiam objectum, sed ab
hita modica diligentia rei veritatem non cognovit; dicimus
nun laborare ignorantia invincibili, seu probabili. Unde
excusat rusticus, vel vetula faciens aliquid consulto Paroli
auctoritate id esse licitum. *Ib. d. punct. 3. n. 15. & 16.* Item

90. Non tenetur repeire confessionem, qui aliquid pro
catum ex ignorantia culpabili, vel etiam scienter commis
in ea prætermissit, invincibiliter ignorans se teneri illud ob
sisteri; immo peccatum ita potest per ignorantiam minima
mortali fieri veniale. *Ib. d. num. 17. & 21.*

91. Quælibet ignorantia legum humanarum potest a mortali
excusare, modo ad sit bona fides, & ignorantia non
craſſa vel ſupina. Ex quo ſequitur, eum non peccare mortali
ter, qui bona fide perfidient jejunium, putans ſe ſufficientem
non jejunandi cauſam habere. *Ib. d. num. 22 & 23.*

92. Laborans ignorantia invincibili unius circumſtantiae,
non vero alterius, non excusat à peccato respondentem
illi circumſtantiae quam novit, ſeu quam culpabiliter igno
rat: v.g. Iciens furtum eſſe peccatum, & ignorans furtum im
perare eſſe peccatum, non peccat imperando, peccat vero
furtum committat. Item sciens fornicationem externam
peccatum, non vero desiderium, non peccat desiderio for
nicationis; peccat vero exterius fornicando. *Ib. d. n. 24 & 25.*

93. Peccata commissa ex ignorantia culpabili, ſunt eadem
speciei cum peccatis, cujus ſunt peccata facta scienter,
quare non tenetur penitens in confessione explicare num
peccaverit ex ignorantia vincibili, vel scienter, nūigno
rantia ſit talis, quæ excusat à mortali. *Ib. d. num. 29. & 30.*

94. Ignorantia vincibilis eſt peccatum oppositum prae
pto & virtuti ex qua homo tenetur aliquid ſcire vel facere.
Ib. d. num. 32.

95. Jaciens fagittam intentione occidendi quodcumque
illud ſt quod ſibi ob oculos extat, committit homicidium
etiam externum eo ſecuto, quamvis crediderit id de fe
ram, non hominem, quia haec occidio censetur sufficienter
voluntaria. *Ib. d. n. 35.*

96. Qui ex ignorantia comitante committit homici
dium vel aliud damnum infert, excusat ab obligatione
reflexione.

attuendi consurgente ex justa acceptione. :*ibidem numer-*

ADDITIO.

Peccatum mortale est: delectari consensu saltem tacito in peccato mortali, cogitato, si plenè adveritas, quod vulgo dicitur cogitatio morosa; secus est, si delecteris non ipso peccato, sed sola de eo cogitatione speculatiya, vid. D. Thom. l. 74. art. 8 Syl verbo delectatio, q. 1. A junct vero quidam, quis plenè advertit, malam esse cogitationem, & periculosam, negligitque reprimere, centendum esse tacitum cendam consentum. De peccato Azor. l. 4 vid. Lop. p. 1. c. 1, Nov. c. 1. n. 13. Cajet vers. delectatio morosa, & v. Luxuria 13. Non est mortale facere ea, quibus alii male & bene possunt uti, et si plures male utantur, ut aleas, gladios, &c. et si id quidam negent.

Peccatum ut sit voluntarium, tria requiruntur, 1. ut à voluntate procedat, 2. ut sit procedens liberum ex deliberatione, id est, quod sit in nostra potestate, 3. ut homo sciat, vel sit teneatur, se agere contra regulam, unde ignorantia probabilis gignit voluntarium & à peccato excusat,

Peccatum est mortale, vel veniale, ex genere suo. Illud contra regulam divinam, hoc præter illud præcepto operatur, sed in Deum, qui est præcepti finis, non tendit; illud hominem divina gratia privat, hoc non privat. De peccato veniali egregie D. Thom. q. 7. de malo. De peccatorum divisione Pet. a Sot lect. 8. Azor. luh. 4 Inst. mor. tom. 1. Mortale ex genere, veniale fit, vel ob materia levitatem, ut in parvifuro, vel ex actus imperfectione. Veniale ex genere, fit mortale, 1. si in veniali ultimus finis constituatur, 2. si ordinatur in mortale, 3. inde sequitur mortale, 4 ratione conscientie erroneæ, ut cum quis committit veniale, vel bonum opus agit, quod putat lethale scelus.

Peccatum præterea est oris, cordis, operis; in diversa materia sunt diversa peccata, in eadem unum peccatum est habens plures augmenti gradus.

In peccato est materia & forma. Materia est actus, qui repertur, commissionis; recessus à regula divina, sive contra faciendo, sive præter, est forma, quæ quidem non est quid positivum, sed rectitudinis carentia. In mortifero peccato est a verba ab incomparabili bono, quod est Deus, & con-

§ 16

Peccatum, Pensio
versio ad commutabile bonum, quod est creatura. in
veniali hæc sunt aliquo modo, sed imperfecto.

In lethali piaculo est macula, privatio sc. gratia, & rea
obligatio sc. ad pœnas æternas, quæ duplex est, danni,
sensus. In veniali est hæc duplex pœna, (temporalis tunc
non autem macula, neque enim veniale crimen gratiam
lit, sed charitatis fervorem extinguit.

A D D I T I O.

Pensio.

Vid. v. *Simonia*.

Redemptio pensionis non fit sine Papæ auctoritate. De
pensione quædam Tol. l. 5. c. 82. Sot. l. 9. q. 7. art. 2. Gigu
pension. Læl. Zec. de benef. & pension.

Cui data est pensio cum obligatione dandi eam aliam
potest ab hac eam obligatione pretio redimere. Est en
pensio jus quoddam exigendi certam partem fructuum
beneficii, & est res annexa spirituali, sicuti beneficium, videlicet
hac re Majo. in 4. d. 25. q. 1. Sot. l. 9. q. 7. art. 2. Nav. 2. n. 11.
& lib. 3. conf. 52. de prebend.

Solus Papa dat pensionem laico. Nav. c. 25. n. 110. etiam
clerico, Salon. 2. 2. q. 63. art. 2. concl. 1. contr. 6.

Pensio ipso jure perditur per matrimonium, idque etiam
alias nullum secundum quosdam, Nav. de orat. & her. c. 21. n. 23
& de red. q. 1. mon. 32. n. 2. vide Zech. de pens. cap.
num. 9. & Flam. Paris. l. 6. de reg. sig. benefic. quæst. 2. num. 121
& quæst. 54.

Pensio non est propriè beneficium, non datur tamen in
regulari sine dispensatione, Nav. c. 23. n. 111.

Percussor clericis.

Vide v. *Censura, Clericus, Excommunicatio*.

Perjurium.

Vide v. *Iuramentum*.

A D D I T I O.

Pignus.

Pignore non licet uti contra voluntatem domini.

De pignore Garzias cap. 49 Lopez, lib. 2. de contract. c. 18.

vv. c. 17 n. 204. Mol. à d. 528. Lop. de contractu à c. 18, lib. 2.

pignus 7. Nav. c. 17. num. 204.

Non datur res sacra in pignus, nisi in necessitate. Navar.

vv. num. 205.

Prohibita alienari, possunt pignori dari.

Expensæ factæ in pignore necessario, vel utiliter, repeti
possunt. vid. Syl. l.c. num. 13. Nav. l.c.

Creditor potest pignus in pignus dare, sed non pro ma-
gnitudine, non potest autem vendere, debitore non
solvente, nisi post biennium, aut eo prius monito, nisi judex
possit concedat. Quidam dicunt, posse vendere post
quam monitionem non solventi factam, et si fuisset con-
venit ne venderetur. quod Emman. Sa probatur: dum
modo debitorem expectet aliquo convenienti tempore, nisi
promisisset expresse se nullo modo venditum, servanda
cum promissio, Nav. l.c. Syl. l.c. n. 8. Fum. ibid. n. 5. Non potest
l.c. n. 19. Nav. c. 17.

A D D I T I O.

Pœna.

Vide v. Ignorantia, Interpretatio, Lex.

Pœna imposta ipso jure, vel facto, non incurritur sine
sententia judicis, & execuzione per ipsum, et si lex dicat, non
requiri sententiam, aut declarationem, aut etiam solvendam
in foro conscientiae, intelligitur enim judice exequente, nisi
pœna esset ejusmodi, quæ secum traheret executionem, ut
excommunicatio, suspensio, interdictum, & irregularitas,
aut lex dicat, Sit incapax, aut inhabilis, aut, Non faciat alio-
quin fructus suos, est enim conditio, quæ servanda est, ut
quæ ponitur à testatore.

An pœna sit ante sententiam solvenda, Sot. lib. 1. quest. 6.

Mol. q. 95.

Kk 3

De

De pœna legis, Azor. lib. 6. c. 7. Carb. lib. 8. de leg.

De pœna conventionali, Mol. d. 317. Garz. cap. 12. Lope.

I q. 31. de contractū.

Sot. l. 1. quæst art. 6. conclusion. c. cum secundum. deku.

Castro de just haret pun. lib. 2. cap. 6. & d. leg. pœn 1. post Fel. c. 1. de const. probat, bona ante sententiam fiscalis denda, quando quis in hæresin lapsus est, ob quam ipso bona confiscantur: contrarium assert Salon. 2. 2. q. 61. Mol. d. 95. Azor. lib. 5. c. 7. q. 3. Covar. 4. descr. p. 2. c. 6. § 1. commun vid. Navar. c. 23. n. 118.

Aut etiam) Couar. l. c. 10. vers. 10.

Aut etiam solvendam) Cou. l. c. putat, solvendam, filiat. In foro conscientiæ, Mol. l. c. addit, nisi lex verba addit. significantia pœnam ante sententiam solvendam, ext amissio. Nisi pœna.) Navar. c. 23. n. 67. Sot. l. c. concl. 2. Cajet. 12. 62. art. 3. Couar. l. c. n. 16. vers. nono. Mol. d. 96. vers. ut. Sit incapax.) Sot. l. 4. q. 5 art. 1. col. 7. Testatore) Castro delig. lib. 8. d. 9.

Pœnae promissio in matrimonii & sponsalibus non obligat, vid. de spons. matr. c. 29.

Pœna non extendenda ultra casus jure expressos, est dem ratio videatur.

Pœna non incurrit, qui justè non potuit facere impeditus.

A pœna legis humanæ excusat consuetudo rationabilis, temque justa credulitas, Syl. verb. consuetud. n. 12.

Vid. Nav. conf. 23. n. 62. Fum. verf. consuetudo num 3. sicut enim Lex consuetudine abrogatur, sic etiam pœna legis consuetudine tolli potest, non sublata lege. vid. Azor. l. c. q. 10. x. Innocent. Abb. Ioan. Andr. Syl. consuetudo. n. 7. & 11.

Pœna juris contra facientem, intelligitur, si opus perficitur, vid. Pan. c. 1. de eo, qui mittit. in poss. n. 13.

Pœna successiva imposta sine termino, finiri solet decennio; quod si usque ad beneplacitum imponentis, finitur eis morte.

Pœnitentia, Pœnitens.

Vide v. Confessio, Contritio, Sacramentum, Satuatio, Punitionem.

1. Sacramentum pœnitentiae, est sacramentum consistens in actibus pœnitentis & absolvientis, institutum à Deo per primum judicium emendari ad remissionem peccatorum. Est necessarium, tum necessitate mediæ in re, vel in voto illis qui peccarunt mortaliter post Baptismum; tum necessitate accepti, & sine eo salus obtineri nequit à lapsis post Baptismum. Dicuntur vero remitti peccata per sacramentum pœnitentiae in voto, quando remittuntur per contritionem, tunc utque pœnitens adhuc confiteri peccata suo tempore, à quibus per contritionem fuit justificatus. tom 1. de Pœnitentiâ Sacramento, disput. 5. quæst. 2. punct. 2. num 1. & punct. 3. nro. 123 & 6.

2. Institutum fuit pœnitentiae sacramentum Joan. 20, quando post resurrectionem suam insufflavit in discipulos, dicens: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, Ibid. punct. 4. n. 2.

3. Materia remota sacramenti pœnitentiae sunt peccata etiam venialia, quæ sunt quoque materia remota saltem sufficiens hujus sacramenti. Dixi, sufficiens, quia pœnitens non tenetur in confessione manifestare peccata venialia; & si aliqua confiteatur, potest alia reticere si voluerit, cum ea non sint materia necessaria, sed sufficiens tantum. Nec refert quod Ecclesia possit venialium confessionem praecipere ad majorem utilitatem fidelium Ibid. q. 3 punct. 1. nn 3. 5. & seq.

4. Peccatum dubium non est materia sufficiens sacramenti pœnitentiae, quando pœnitens dubius est de facto; securum dicendum de peccatis semel dimissis, quæ possunt esse materia non confessionis. Hinc est quod pœnitens possit aliqua peccata dimissa confiteri, & aliqua reticere, quia hujusmodi peccata non sunt materia necessaria, sed sufficiens. Ibid. n. 9. & seq.

5. Solus Sacerdos est minister hujus sacramenti, ut constat ex Trident. sess 14. c. 6. Hinc sit, ut confessio a latere, subdiacono, aut Diacono, etiam in mortis articulo, non subsistat. Ibid. q. 7 punct. 3 n. 1. & seq.

6. Potestis qua Sacerdos potest a peccatis absolvere, consitit in clave ordinis & jurisdictionis, seu in charactere & jurisdictione delegata vel ordinaria. Ibid. n. 5

7. Non omnis Sacerdos, per se loquendo, est sufficiens minister istius sacramenti, (præciso mortis articulo, in quo quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, potest valide ab-

solvere,) cum non omnis Sacerdos habeat jurisdictionem
sive ordinariam, sive delegatam. *ibid. num. 7, 8 & 9.*

8. Præsente Sacerdote excommunicato vitando, ut
suspenso, debet simplex Sacerdos toleratus absolvere, et
iam si ante à non haberet jurisdictionem absolvendi; & quia
eo in hujusmodi casu absolutus est, non tenetur elapsus
periculò iterum eadem peccata licet reservata, confiteri.
ibid. num. 11. & seq.

9. Habentes unum solum domicilium in aliquo loco, pos-
sunt sua peccata confiteri Parochi loci, in quo' domicilium
habent: nam Parochus illius loci est proprius eorum Sac-
erdos. Habentes duo domicilia, in quibus æquè habitant pro-
diversa anni parte, possunt utriusque Parochio in quorum pa-
rochia habent domicilia, confiteri. *ibid. punt. 2 num. 1 & 2.*

10. Proprius Sacerdos vagorum, est Parochus loci in qua
vagi reperiuntur: nam actualis habitat loci quam pro
tempore habent, succedit in locum domicilii. Idem dic de
iter agentibus, & peregrinis, qui etiam Parochio loci adque
perveniunt, aut alteri approbato confiteri possunt, modo
iter non faciant in fraudem legis, id est, ea solum de causis
possint aliis confiteri. Sacerdos tamē approbatus in aliquo
diœcœsi, poterit omnes illius diœcœsis ad se concurrentes
audire, etiamsi ad ipsum accedant animo vitandi proprium
Parochum. Sixtus IV. concessit religiosis facultatem ap-
diendi confessiones extraneorum, modo religiosi sint ap-
probati ab Episcopo loci. *ibid. num. 4 & seq.*

11. Parochus non potest tempore Paschatis Eucharistie
sacramentum administrare iis, qui debita opera confessi sunt
Sacerdotibus, aut religiosis extra aut intra diœcœsim existen-
tibus non approbatis: secus dicendum si approbati sint, &
privilegio gaudeant. *ibid. num. 9.*

12. Parochus, seu alter Confessorius qui jurisdictionem
in aliquem habet, potest ipsum extra propriam diœcœsim
audire & absolvere, cum jurisdictione quæ absque strepitu
judicii exercetur, (ut in sacramentali absolutione contin-
git,) possit extra proprium territorium & diœcœsim exerce-
ri. *ibid. num. 10.*

13. Qui obtinuit à Sede Apostolica, vel ab Episcopo fa-
cultatem eligendi Confessorium, potest sibi cumdem elige-
re mortuo concedente; quia hæc gratia facta non expirat
morte.

prote concedentis. Hæc tamen doctrina non est applicanda jurisdictioni Vicarii aut Visitatori: nam hæc exspirat mortuo Episcopo. Ibid. punc. 3. num. 2. & 3.

14. Facultas eligendi Confessarium non finitur per primam electionem, nisi aliter ex circumstantiis colligitur de mente concedentis. Ibid. n. 4.

15. Qui facultatem habet eligendi Confessarium idoneum, debet Confessarium ab Episcopo approbatum eliger. Ibid. n. 5.

16. Triplex est jurisdiction, ordinaria scilicet, delegata, & ex concessione juris. Jurisdiction ordinaria est potestas quam quis habet in alios ex officio, qualis est curam animarum habens. Delegatam dicitur habere, qui facultatem obtinuit ab habente jurisdictionem ordinariam, quales sunt deputati ad confessiones audiendas. Jurisdiction ordinaria cessat privatione dignitatis seu officii: jurisdiction delegata cessat cum lapsu temporis, tum per revocationem concedentis. Ibid. punc. 4. §. 1. num. 6. & 7.

17. Ille dicitur habere jurisdictionem ex concessione juris, qui absolvit eum, cui à jure vel ex privilegio concessa est facultas eligendi Confessarium. Ibid. num. 6.

18. Ut Sacerdos validè administret pœnitentiæ sacramentum laicis aut clericis, debet esse per examen aut alia ratione approbatus ab Episcopo jam confirmato, & habente subditos; aut à Vicario generali, aut à Capitulo Sede vacante: Episcopus tamen censetur sufficienter aliquem approbare eo ipso quod sciens & volens mandat alicui curam animarum ad tempus. Ad confessiones regularium audiendas sufficit licentia Superioris: communis enim religiosorum usus hoc indicat. Ibid. num. 9. & 10.

19. Parochus non potest neque jure communi, neque particulari aliquem non alias approbatum admittere ad audiendas confessiones suorum subditorum. Ibid. num. 12.

20. Sacerdos qui probabiliter credit Episcopum vel Patriam absolucionem ratam habiturum de futuro, non sufficienter approbatus censetur: secus dicendum, si vidente Episcopo, & non contradicente absolvit. Ibid. n. 13. & 14.

21. Sacerdos approbari debet ab Episcopo ipsiusmet Confessarii, neque potest Episcopus Sacerdotem non subditum approbare, cum approbatio sit actus jurisdictionis Ibid. num. 15. & 16.

22. Sacerdos ab Episcopo approbatus novam licentiam à

Parocho obtinere non debet, in cuius parœcia confessiones audire intendit: Episcopus enim haber jurisdictiōnem in tota sua diœcesi independenter à Parochis. *Ibid. num. 17.*

23. Quod si duo præsint eidem parœciae, potest uterque independenter ab altero admittere aliquem ab Episcopo approbatum ad confessiones. *Ibid. num. 19.*

24. Habens p̄ivilegium eligendi Confessarium, non potest eligere Sacerdotem approbatum ab ordinario alterius diœcesis *Ibid. num. 21.*

25. Parochus tempore Jubilæi potest eligi ad confessiones subditorum alterius parœciae audiendas in eadem diœcesi non censetur tamen sufficienter approbatus ad confessionem tempore Jubilæi, qui alias habuit beneficium parochiale. *Ibid. num. 23. & 24.*

26. Religiosi exempti possunt de consensu sui Superioris absolvi & dispensari ab Episcopis, si se eis subjiciant. *Ib. n. 26.*

27. Religiosi qui possunt quoscumque ad se accedentes audire, non possunt absolvere religiosum alterius ordinis. *Ibid. num. 27.*

28. Novitus potest absolvi à censuris reservatis in tellione, à quibus potest absolvi professus. *Ib. n. 28.*

29. Ille non censetur sufficienter approbatus, qui fuit admissus ab Episcopo scientie illum non esse idoneum: nam secundum Concilium Tridentinum debet idoneus judicari, let tamen approbatio, si Episcopus aliquem judicet idoneum qui re ipsa idoneus non est *Ib. n. 29. & 30.*

30. Ad validitatem approbationis non requiritur ut deo in scriptis, consultum tamen est dari in scriptis, & gratis, quamvis valida sit, si gratis non concedatur. *Ib. n. 32. & 33.*

31. Ut Confessarius validè pœnitentiae sacramentum ministeret, requiritur in eo probitas, scientia, & cognitio corum quæ necessaria sunt ad materiam & formam sacramentis prudentia & sollicitudo in præbendis pœnitenti opportunitis & debitissimis remedii, & eo instruendo *Ib. §. 2. n. 2. 4. 7. & 16.*

32. Administrans hoc sacramentum in peccato mortali mortaliter peccat *Ib. n. 3.*

33. Confessarius civitatis debet esse instructio eo, quæ extra urbem confessiones rusticorum audit. Item major scientia circa Canones requiritur in excipiente confessiones clericorum, quam in eo qui laicos audit. *Ibid. num. 8. & 9.*

34. Si Confessarius occurrit casus aliquis difficultis, quem

nequ
tem i
solut
quod

35
debe
libet

sit m
est C

valid
injur
Neq

con
mon

7.11

3
dun
pos

3
qui
dur
rion

3
tua
nit

ter
fan
ig
te

da
do

ex

pe
v

fo
se

t

pa

nequit statim d. solvere; nec potest tunc temporis sufficien-
tem inquisitionem, aut consultationem adhibere, poterit ab-
solutionem impendere, si pœnitens promittat se facturum,
quod postea judicatum & resolutum fuerit. *Ib n. 10.*

35. Confessarius inter audiendas confessiones attendere
debet ad peccata, ut de illis judicium ferat: auditio tamen quo-
libet peccato non tenetur in particulari explicitè judicare, an
sit mortale aut veniale; & pœnitens qui bona fide confessus
est Confessario nescienti discernere inter mortale & veniale,
validè absolvī potest. Idem dicendum, quando Confessarius
injuste absolvit, vel errat in imponenda salutari pœnitentia.
Neque pœnitens tenetur iterum confiteri peccatum alias
confessum, quod nunc ipse vel Confessarius cognoscit esse
mortale, sed uterque ipsius gravitatem ante ignorabat. *Ibid,*
n. 11. & seq.

36. Confessarius potest licetè absolvere pœnitentem non-
dum facta restitutione, modo pœnitens firmum habeat pro-
positum faciendi quam primum, quod facere tenetur. *Ib. n. 19*

37. Parochus potest & debet à sacramentis eos repellere,
qui decimas non solvunt, nec parati sunt solvere: secus dicen-
dum de Ecclesiastica sepuleura: hoc enim jus competit Supe-
riori & judici in foro extero. *Ib n. 20.*

38. Confessarius tenetur pœnitentem de obligatione resti-
tutionis ad monere, quoties judicaverit expedire: quod si pœ-
nitentem non admonuit de restitutione facienda, non idcirco
tenetur resarcire damnum quod tertius patitur ob prætermis-
sam à Confessario admonitionem, nisi forte ex culpa lata, aut
ignorantia crassa, aut scienter consulerit & dixerit pœniten-
tem non teneri: nam tunc culpabiliter exercuit actionem
damnificativam: si tamen opportunè admoneat pœnitentem
de restitutione facienda, censetur retrahere influxum, quem
exhibuerat in damnum tertii. *Ibid. num 21. & 22.*

39. Parochus aut aliis curam animarum habens, tenetur
pœnitentis confessionem toties audire, quoties pœnitens
vulnerationib[us] confiteri, & expedit saluti pœnitentis; nisi
forte Parochus tunc temporis seruis detineatur negotiis. Epi-
scopus similiter tenetur confessiones subditorum audire, sal-
tem in gravi necessitate, si petatur. *Ib. n. 23. & 25.*

40. Confessarius saltem ex officio tenetur absolvere pœni-
tentem habentem opinionem probabilem, cuius contrariam
Confessarius sequitur. *Ibid. num 26. & 27.*

41. Materia proxima sacramenti poenitentiae sunt ab eo poenitentis, videlicet, contritus, confessio, & satisfactio, quae sunt non solum partes integrales sacramenti poenitentiae, verum etiam essentiales, saltem confessio & contritus, sed dolor aliquis formalis, quo qui caret, non recipit sacramentum poenitentiae, quantumcumque habeat actum dilectionis Dei. Per dolorem intellige dolorem naturalem, sine quo confessio facta, etiam venerabilis, est invalida. Quarevis ad frumentum sacramenti requiratur attrito supernaturalis, quia perfectior est actu naturali, de qua attritione supernaturali intelligenda sunt Concilia, dum assidue ad sacramentum requiri attritionem. Quod si quis bona fide recipiat absolutionem, cum sola attritione naturali, validum quidem, sed informerit poenitentiae sacramentum. *Ib. quest. 3. punct. 2. n. 1. §. seq.*

42. Quae es, an dolor efficax esse debet. Resp. debere esse efficacem, & talem per quem excludatur propositum peccandi, sufficietque hujusmodi dolor elicitus ante confessionem, vel in ipsam confessionem, vel post, antequam poenitens absolvatur. *Ibid. num. 13.*

43. Liberum est Confessario injungere satisfactionem ante vel post absolutionem. *Ibid. n. 21.*

De forma sacramenti Poenitentiae.

44. Forma sacramenti poenitentiae consistit in his verbis: *Ego te absolvō à peccatis tuis imo ad essentiam & valorem sacramenti sufficiunt hæc duo verba explicitè prolata, absolvō te.* Quare non est necessarium adjungere invocationem sanctissimæ Trinitatis. Neque opus est addere in forma hæc verba: *Auctoritate vel potestate mihi à Christo concessa: neq; à peccatis de quibus confessus es* *Ibid. qu. 4. punct. 1. n. 1. §. seq.*

45. Absolutio collata hoc modo, *Absolvatur servus Christi,* valida est, quia his verbis sufficienter exprimitur actio ministri; estque verus sensus formæ, & Sacerdos verè absolvit à peccatis, modo non ad sit obex ex parte poenitentis. *Ib. n. 7. §. 8.*

46. Murata substantialiter forma sacramenti poenitentiae, irritum est sacramentum; validum est vero, quoties mutatione est solum accidentis, ut diximus de aliis sacramentis. Unde valet, si dicatur *remitto, loco verbi absolvō, aut si loco particula regi, dicatur nos, aut bisolvendo Regem, absolvō majestatem tuam, aut vos absolvō, si plures in periculo naufragii exten-*

fientes, unica forma absolvat Confessarius. Validum est simili-
ter poenitentiae sacramentum, quando constructio ex activa
in passivam mutatur, modo idem verborum sensus permaneat
aut si forma modo imperativo proferatur, ut si dicatur, *absol-*
varis à me : secus dicendum, si sacramentum administretur
sub forma modo deprecativo prolata, ut si dicatur, absolvat se
Dominus quia non remanet idem verborum sensus, & poeniten-
tiae sacramentum institutum est per modum judicii, in quo
non sufficit ferre sententiam modo optativo. Ibid. punct. 2. n. 2
& seq.

47. Præterea non est validum poenitentiae sacramentum
administratum hac forma, *jubeo te esse absolutum, &c.* sicut e-
iam nec validum esset, si omittaretur particula *te.* Ibid. n. 9.

48. Observa tamen committi peccatum, quoties mutatur
forma, etiamsi eadem significatio remaneat; quilibet enim te-
netur se communis usui Ecclesiæ accommodare. Ibid. num. II.

49. Validum erit sacramentum poenitentiae, etiamsi aliqua
conditio de præsenti, vel de præterito apponatur in forma:
dummodo non sit de futuro, ut diximus in aliis sacramentis.
Ibid. punct. 3. n. 1. & 2.

50. In distinctis confessionibus, valide & licite iterari po-
test absolution super iisdem peccatis semel rite confessis, ut sic
in confessionibus generalibus, receptis ex usu Ecclesiæ. Ibid.
punct. 4. n. 1. & seq.

51. Absolutio collata poenitenti absenti, non est valida,
quamvis poenitens in articulo mortis exstat, estque invalida
confessio & absolutio facta per litteras inter absentes; esset ta-
men valida, si poenitens per litteras mittat peccata sua Con-
fessario, deinde in præsencia ejusdem Confessarii, dicat se de
omnibus illis accusare, & ab eodem Confessario absolu-
tionem obtineat in præsencia; quæ absolutio dari non potest in
scriptis, vel aliis signis, sed necessariò voce proferenda est; &
in hoc differt a confessione, quæ fieri potest nutibus & signis.
Ibid. punct. 5. n. 1. & seq.

A D D I T I O.

Quæres, quæ sit materia sacramenti poenitentiae. Resp. ut
in baptismo duplex est materia, remota, & empe aqua, propin-
qua, aquæ ablution, sic in sacramento poenitentiae duplēm
esse materiam remotam, peccata nempe, & propinqua actus

p. 25.

pœnitentis. Quod autem peccata sint materia, probatur, quia pœnitentia non est aliud, quam dolor de peccatis, & quia materia propinqua pœnitentiæ sunt contritio & confessio, illa sunt de peccatis, ergo. 3. quia ubi nullum est peccatum, nulla potest dici ablolutio sacramentalis ergo

Quæres: Quis sit finis, vel effectus hujus sacramenti. Resp. esse remissionem culpæ, & collationem gratiæ, qua aliquis restituitur divinæ amicitiæ. Nomine culpæ intelliguntur omnia peccata mortalia, nam unum sine alio non remittitur. Non autem omnia venialia, neque enim homo tenet omnia venialia confiteri, & fieri potest, ut nolit dolere, vel confiteri aliquo peccato veniali, & cum culpa remittitur pœna æterna, & commutatur in pœnam temporalem, non autem remittitur semper pœna temporalis; nam alioqui non opus esset satisfactione, licet fieri possit, ut omnino etiam pœna temporalis remittatur per absolutionem, si vehementer coartatio processerit, vel pauca fuerint peccata pœnitentis. 3. Si pœnitens fuerit in gratia, quando confitetur, tunc non remittitur nisi culpa venialis, & semper augebitur gratia. Busæus.

Quæres: An Sacerdos semper teneatur pœnitentiam imjungere. Resp. affirmativè: Excipiuntur tamen tres casus, quando pœnitens ob gravitatem morbi nullam potest amplius facere pœnitentiam, ut habetur cap. ab infirmo. 26. q. 7. si autem potest aliquam aliam facere, tenetur ei imponere levissimam, ut tensionem pectoris, signum crucis, &c. 2. casus est, quando scrupulosus eodem tempore saepius redit ad confessionem, & nova narrat peccata, ut absolvatur. 3. quando creditur integrè satisfecisse pro peccato, ut habet Cajetanum. Vict. Ledesm. Fumus, afferunt quatuor casum, si probabile est, pœnitentem nullam admissum pœnitentiam,

Pollutio, seu mollities.

Vide v. Matrimonium.

1. Pollutio voluntaria est peccatum mortale, & contra ordinem naturæ, & naturam generationis. Dixi, voluntaria, ut innuerem, pollutionem in temere perfacto non esse peccatum mortale. Tunc autem pollutio censetur voluntaria & peccatum mortale, quando provenit ex causa proxima notabiliter influente in pollutionem, si non sit necessaria, unde,

vel honesta. tom. 1. de iis, quæ pertinent ad usum matrimonii, q.
4. p. 10. n. 3. & seq. Unde

2. Illa pollution non est peccatum mortale quæ sequitur vi-
naturæ, aut ex causa aliqua quæ habet alium effectum, qualis
ebrietas, comedio ciborum calidorum, aspectus vel locu-
tio cum femina, agitatio itineris vel cursus equi, tactus licitus
seu amplexus juxta patriæ consuetudinem, modò non sit in-
tentio pollutionis, vel periculum consensus in illam. Quando
pollutio provenit ex causa venialiter luxuriosa, non est pe-
ccatum mortale. Ib. n. 6. & seq.

3. Non est licitum procurare pollutionem propter sanita-
tem, sicut nec procurare magnam commotionem spirituum
ordinatorum ad pollutionem. Non est similiter licitum desi-
derare pollutionem vel de illa iam secuta gaudere ex affectu
libidinis, vel ob delectationem ipsius; cum hoc sit directè con-
tentio in pollutionem. Ibid. n. 11. 13. & 14.

4. Pollutiones sunt ejusdem speciei, si secundum se su-
manunt, per accidens tamen possunt esse diversæ speciei ra-
tione circumstantiæ adjunctæ habentis diversam specie ma-
litiam. Ibid. num. 15.

5. Maritus qui incepit copulam cum uxore, non potest sine
causa urgentissima ab ea desistere antequam ipse aut uxor se-
minaverit; faceret enim injuriam uxori quæ habet ius peten-
dicopulam: secundum de fornicante, qui potest desistere
ab inchoata copula, etiamsi femina renuat. Ibid. num. 16. & 17

A D D I T I O.

Quærest: An pollutio sit culpabilis, ex eo, quod non resti-
terit scienter. Resp. 1. Si cogitatio & delectatio ira placuerit,
ut inde evenire, tunc est peccatum, quia directè fuit intenta.
Resp. 2. Si cogitatio & producta delectatio non eo fine pla-
cuerit, & orta fuerit ex re bona & utili, ut auditis confessioni-
bus, non esse peccatum. Difficultas autem est in duobus casi-
bus. 1. An qui novit pollutionem inde securoram, teneatur
abjicere cognitionem & delectationem. 2. An qui non abje-
cta cognitione videt pollutionem securoram, peccet permit-
tendo illam.

Resp. 1. Eum non teneri abjicere cognitionem, vel delecta-
tionem quæ sequitur ex actione vel lectione aliqua utili vel
bona.

Resp.

Resp. 2. Quia probabile est, periculum consentiendi pollutioni culpæ imputari, ob pollutionem quæ creditur securum ut dicit Cajet.

Resp. 3. Quamvis culpabilis esset cogitatio, aut delectio turpis à voluntate non repulsa, non tamen novæ culpa imputari pollutionem inde securam, quando tamen prævalit, & non formaliter intenta, vel ex natura rei, ex aliquo operi consecuta. Hæc Busæus.

Quæres: An pollutio inchoata in somno, perfecta autem vigilia, sit peccatum. Resp. secundum communem sententiam non esse, quia illi deest consensus. Resp. 2. Pollutionem in vigilia securam statim post expergefactionem à somno, tantum esse veniale peccatum, tum quia abest plena deliberatio, & judicium rationis, tum quia aliquando difficulter impediri potest emissio seminis. Hæc Busæus.

Quæres: Si quis studiosus deprehendat ex lectione aliqua necessaria, vel utili, alicujus Poetæ, sibi accidere pollutionem nocturnam, vel diurnam, an debeat ideo abstinere: & similiter si deprehendat sibi accidere pollutionem si supinus dormiat, an debeat abstinere. Resp. Si lectio illa non sit curiosa, sed necessaria, & valde utilis, illum non peccare, modo in pollutionem non consentiat, similiter, si quis nocte non possit dormire nisi supinus, non tenetur propter pollutionem illummodum dormiendo, damno sanitatis relinquere, modo sibi in ea non complaceat. Hæc Busæus.

ADDITIO.

Præceptum.

Præceptum de re levissima non obligat ad mortale, etiam si, qui præcipit, id velit, nisi quis se voto obligasset ad omnia iusta, tunc enim forte possit etiam in re levi, ut si diceret, in virtute obedientiæ, aut quid simile. Vide Sylvest. ver/ præceptum n. 2. 3 & Navar. c. 11. num. 4. Epist. Sa in Aphorism.

Præcipi non potest, ut quis revelet peccatum suum omnino occultum. Vide Fum. obedientia, num. 4. Sylv. homicidium, 4. Sa in Aphor.

Duobus præceptis concurrentibus majus obligat. Adrian. quod, l. art. 2. Val. tom. 3. dist. 3. q. 18 p. 4. col. 5. communis. Nav. Sa in Aphor.

ADDI.

ADDITIO.

Prædicare.

Prædicans in statu mortalis peccati, non peccat mortaliter, habens scandalum. Sot. dist. 1. q. 5 art. 6. col. 6. Cajet. versus prædicator, peccata, Contrarium placet Navar. cap. 25. n. 141. peccat autem ratione scandali, quando peccatum ejus est publicum. D. Thom. & alii.

Nullus Episcopo contradicente prædicare præsumat, ex Concil. Trident. Excepit Pius V. Mendicantes in sua Ecclesia predicantes, nisi Episcopus vellet prædicare. Trident. sess. 5. cap. 2. sess. 24. cap. 4. de reform.

ADDITIO.

Prælatus.

Prælatus dicitur, qui Ecclesiæ collegiatæ sacerdotali vel regulari præficitur. Itaque Priors & Guardiani sunt Prælati, & in dignitate. v. gl. c. 28 de elect. l. 6. v. Syl. v. prælatus, n. 1. Furi. 16.

Prælatus propriè non dicitur esse de Capitulo, vel de conventu.

Gestaper Prælatum toleratum, valida sunt, etiam si jure titulum amisisset.

Prælati bona sunt tacite hypothecata pro mala Ecclesiæ administratione Syl. v. dos. 15. quest. 12. nro. 14. Gl. cap. ex littore, design.

Præscriptio.

Vide v. Restitutio.

1. Præscriptio est acquisitio seu adeptio dominii utilis, vel directi rei alienæ per continuationem possessionis bonæ fidei spatio temporis à lege definiti. Ad legitimam præscriptionem quinque conditiones requiruntur, videlicet possessio continua: capacitas activa respectu possidentis, & passiva respectu rei quæ possidetur: bona fides seu credulitas, qua quis prudens judicat rem suam esse, vel saltem ignorat esse alienam, modo ignorantia non sit crassa vel affectata: titulus probabi-

liter præsumptus, quo accipiens credat tradentem esse legum
mum rei traditæ dominum; ultima conditio est tempus a
definitum, videlicet ad præscriptionem bonorum mobilium
quæ propriè vocatur usucatio, requiritur spatium inuan-
norum cum titulo & bona fide inter præsentes, inter absentes
vero requiritur spatium quatuor annorum: ad præscrip-
tionem verò rerum immobilium requiritur contra privatos op-
tum decem annorum inter præsentes, & inter absentes op-
tum virginis annorum; at contra rem immobilem Ecclesiæ
loca pia. (excipe Romanam Ecclesiam,) requiritur spatium
quadraginta annorum. tom. 2. de restituitione in genere, § 1.
quæst. ult. punc. 2. §. 2 num. 1. 2. 5. 14. 15. 22. &c. 28.

2. Ex dictis sequitur, habentem rem alienam apud se depo-
sitam, vel commodatam, vel conductam, non posse campri-
scribere, quia eam non possidet suo nomine: & religiosum
non posse aliquid præscribere, cum in eo deficiat capacitas
activa; similiter neque hominem liberum præscribi posse, deb-
et enim capacitas passiva: sequitur præterea, debitorem qui
jam triginta annis elapsis non solvit debitum, non possit illud
præscribere, cum non dicatur habere bonam fidem, & un
qui gratis aliquid solvit singulis annis non acquirere obliga-
tionem idem semper solvendi, quia non adest titulus, &
quem acquirat obligationem solvendi. Ibid. n. 4. 7. 9. 16. &c.

3. Adverte autem, præscriptionem curreat & non inter-
rumpi, quando possessio unius rei transit de uno ad alterum
ita ut si computato tempore utriusque possidentis elapsum
sit tantum temporis, quantum requiritur ad præscriptionem,
res censeatur præscripta, modò uterque possessor bonarum
possederit. Ibid. num. 21.

4. Legitima præscriptio excusat à restituitione, non solum
in foro externo, sed etiam in foro conscientiæ; nam possidens
rem alienam bona fide, facit illam suam per continuacionem
temporis à lege constitutæ; nullus autem tenetur ad restitu-
tionem rei, cuius habet dominium: verum tamen est, minor-
ibus locis pīs, ac Ecclesiis concedi restituitionem in integrum
auctoritate judicis. Ibid. num. 33. &c. 34.

Pecarium.

1. Pecarium est contractus, quo quis concedit aliquid al-
teri, cum potestate illud repetendi quoties voluerit. Dicitur
pre-

pecarium eò quod fiat precibus illius, in cuius commodum conceditur. In precario requiritur traditio rei, & ut ille qui dedit precarium, possit illud repetrere, quoties voluerit, nisi alter postulet charitas; ut accidit, quando non potest repetrere sine gravissimo detramento illius qui precarium accepit. Et præterea is precario non potest pactum iniiri, ut ille qui tradidit precarium, non possit repetrere, nisi post certum tempus; hoc enim repugnat contractui precati tom. 2. de Contractibus, dist. 15; q. 15. punc. unic. num. 1. & seq.

2. Pecarium finitur vel voluntate illius qui illud concedet, vel per venditionem precati f. Etiam à domino; vel per voluntatem illius qui accepit precarium. Quod si precarium concessum sit sub hac forma, usque ad meum beneplacitum, donec voluerem, precarium expirabit morte concedentis, utrum est v. Privilegium. Ibid. num. 5.

Princeps.

Vide v. Privilegium.

Privilegium.

Vide v. Lex.

1. Privilegium est lex, qua conceditur aliquid speciale. Multiplex est privilegium, aliud scriptum, aliud non scriptum, & inde reale, quod directè conceditur alicui rei, ut loco, dignitate, aliud personale, quod conceditur immediatè personæ ratione sui: aliud gratiolum, aliud remuneratorium, aliud conventionale, & aliud purum, aliud perpetuum, aliud temporale, seu quod impleta tali vel tali conditione cessat. tom. 2. de Legibus in genere, & in particulari, d. §. 1 q. 3. punc. 1 num. 1. & seq.

2. Privilegium ab eo conceditur a quo lex ferri potest, & subsequenter Imperator & Rex possunt existentibus in sua diuina, & Papa directè in spiritualibus omnibus privilegia concedere. Episcopus quoque potest in propriis statutis privilegia suis subditis conferre. Ibid. punc. 2. num. 1. & seq.

3. Privilegia contra ius illi tantummodo concedi possunt, qualikoo modo sunt subdit, quia cum per privilegium homo eximatur a lege, illis solum concedi possunt, qui sunt aliquo modo subditi. Ib. n. 5.

L 1 a

4. Pri-

4. Privilegium vel dispensatio validè potest obtine
que mandato vel scientia illius, in cuius favorem obtine
seu privilegiorum, & consequenter valet dispensatio obtine
Titio ad contrahendum cum affine vel consanguinea, quan
vis ipsa non sit conscientia dispensationis; imò validè potest ob
tineri dispensatio pro invito & nolente, & Superior habet
talem facultatem, pro istis dispensare potest. *Ibid. punct. 3. n. 10*
seqq.

5. Privilegium non habet vim donec acceptetur ab eo
conceditur, aut ab ipsius nuntio vel procuratore qui vice
ipsius gerat; unde valent gesta à privilegiario facta postquam
per nuntium priuilegium acceptavit, etiamsi ipse hoc quo
ret. Item valida est confessio facta Sacerdoti ignaro confes
sionis sibi ab Episcopo factæ, si hæc jam acceptata fuerint;
ipsius procuratore; secus dicendum, si licentiam sibi conse
sam cognovit per alium quam per nuntium; neque pond
privilegiorum uti privilegio, ante quam ab ipso vel à procure
tore acceptetur: sicut & invalida est quoque communatio vo
ti antequam acceptetur; & concedens privilegium, porro
Iudicium revocare antequam acceptetur à privilegiario. *Ibid. n. 11*
& seqq.

6. Obtinens privilegium per nuntium ne possit ab aliquo
excommunicari, gaudet privilegio statim ac illud acceptatum
fuit à nuntio, privilegiumque prodest privilegiario antequam
innonescat illi in cuius damnum conceditur. *Ibid. n. 14. & 16.*

7. Materia privilegii debet esse honesta, rationabilis, fav
orabilis; & debet consistere in aliqua facultate ad agendum
aliiquid vel non agendum, ad recipiendum, vel non recipia
endum. *Ibid. punct. 4. § 1. n. 1.*

8. Effectus privilegii respectu privilegiorum consistit infa
cultate aliquid faciendi vel omittendi, quamquam tenetur a
liquando privilegiarius uti suo privilegio, quando scilicet ei
omissione usus privilegii sequitur aliorum præjudicium. *Ibid.*
n. 2. & 3.

9. Ut autem validi sint actus facti virente privilegii, requi
ritur ut servetur forma substantialis contenta in privilegio,
quia actus sine forma substantiali celebratus, non est validus.
Ibid. §. 2. num. 1.

10. Quando alicui datur privilegium, seu facultas aliquid
faciendi de alterius consilio, teneatur per se loquendo, petere
consilium; & opus aliter factum, irritum est; sed non teneatur

illud semper sequi: quia aliud est petere consilium, aliud se-
cu consilium. *Ibid. num 3. & 4.*

11. Privilegio absolute & absque determinatione loci con-
silio, privilegiarius uti potest quolibet in loco concedentis;
de mente concedentis aliter constet. *Ibid punct 5.n.1.*
12. Quando Papa concedit facultatem vescendi laeticiniis
Quadragesima ob inopiam piscium in tali vel tali regione,
non licet uti dicto privilegio ultra talem regionem; alias pri-
vilegiorum à Papa, considerato ut est pastor universalis, conces-
sum, ubique terrarum valet. *Ib. num 3.*

13. Privilegiarius potest præciso scandalo, aut alia circum-
stantia, ubique, etiam extra territorium concedentis, uti di-
spensatione seu privilegio personali sibi concessio absque de-
terminatione loci, modo in alieno territorio non extet spe-
cialis aliqua prohibitio; & sic qui ab Episcopo dispensatio-
nem obtinuit in voto castitatis, ut possit debitum à sua uxore
petere, potest debitum ab ea ubique petere, & absolutus ab
excommunicatione remanet ubique absolutus, sicut & ha-
bens facultatem eligendi Confessorem, potest illum ubique
digere, &c. *Ibid. punct 6 num 4. & seq.*

14. Privilegium pure favorable, in quo nulli præjudicium
affertur, latè explicandum est, quantum rationabiliter iudi-
catur, servata verborum proprietate: privilegium vero
odiosum nisi aliter dicet recta ratio, prudentia, gravis aliqua
causa, vel necessitas, strictè explicandum est, servata verbo-
rum proprietate, juxta illam regulam juris: *Odia restringi, fa-
vores convenient ampliari.* quamquam privilegia quæ conti-
nentur in jure communi, non videntur strictè explicanda, si-
curneque dispensatio quæ per legem vel Canonem conce-
ditur, cum gradus remotior trahat ad se minus remotum, di-
spensatioque concessa in tertio gradu, extenditur ad secun-
dum cum tertio, privilegium autem contra jus commune,
strictè explicandum est; privilegiumque irregulari concessum
ad beneficia, censetur solum concessum ad beneficia simpli-
cia. *Ibid. punct 7. §. 1. num. 4. & seq.*

15. Privilegium quod præbet occasionem peccandi, vel
quod ad lites concessum est, strictè accipi debet; sicut & pri-
vilegium quod vergit in præiudicium tertii, secus dicendum
de facultatibus Bullæ Cruciatæ, aut Jubilæi, aut absolvendi à
reservatis: hæc enim latè explicanda sunt, sicut & facultas Epi-
scopis concessa in Tridentino. *Ibid. n. 11. & seq.*

16. Potestas concedendi privilegium non est explicandum modo quo explicatur ipsum privilegium. *Ibid. num. 14.*

17. Privilegium concessum ad instar alterius privilegii explicandum est, ut per ipsum concessum censeatur omnis favor & gratia cum eadem extensione & limitatione quae continetur in alio ad instar cujus privilegium est concessum, enim significationem admittit illa particula, *ad instar ib. n. 14.*

18. Privilegium censetur solummodo concessum ita personis vel rebus quae sunt in privilegio expressae, vel quae comprehenduntur, propter significationem vocis, aut propter materiae, aut actionis connexionem, vel propter ius dispositionem. *Ibid. § 2. num. 1.*

19. Privilegium concessum religiosis extenditur etiam moniales; concessum filiis extenditur ad filias, fratribus ad fratres; item privilegium concessum bonis matiti extenditur etiam ad bona uxoris, communia cum bonis matiti.

Privilegium quoque concessum Sacerdoti, ut possit celebrare tempore interdicti, extenditur ad alterum qui infra Sacerdoti. Uxor præterea gaudet privilegiis nobilitatis extensis à viro, sed non privilegiis clericatus. *Ibid. n. 2 & seq.*

20. Privilegium alicui concessum audiendi officia tempore interdicti, extenditur etiam ad familiares & domesticos. *Ibid. num. 8.*

21. Filius non gaudet privilegiis patris, excepta nobilitate, aut alia concesione à jure facta. *Ib. n. 20.*

22. In dispensationibus non est argumentandum à paritate rationis, vel à majori ad minus, modo minus non includatur in majori; tunc enim dispensatio seu privilegium extendetur ad minus, quia qui concedit totum, censetur etiam concedere partes. *Ibid. num. 12.*

23. Privilegium personale amittit vim suam per mortem illius cui concessum fuerat, & privilegium reale non extinguitur morte illius cui concessum fuerat, sequitur enim res ipsam, & successivè transmittitur ad illos qui rem ipsam acquiruant. Idem dicit de privilegio concessio dignitati vel officio, quod transit ad illos qui talem dignitatem vel officium successivè obtinent. *Ibid. p. und. 8 § 1. num. 1. & seq.*

24. Commissiones dare Vicario Episcopi, possunt expediti per successorem, eo amore ab officio vel mortuo; commissiones vero dare officiali Episcopi, sunt expedienda per officialem principalem, si Episcopus duos habeat officiales. *Ibid. n. 9. & 10.*

25. Canonicus potest post resignationem Canoniciatus cognoscere de causa sibi personaliter commissa tempore Canoniciatus; quia commissio personalis sequitur personam instar privilegii; at commissio facta legato, etiam sub nomine dignitatis, extinguitur finita legatione, & non transit ad successorem, quia legatus non dicitur propriè habere successorem. *Ibid. n. 14. & 15.*

26. Petes, an is cui datur commissio, debeat in dignitate eiusdem tempore rescripti, vel representationis, vel potius usque tempore Reip. sufficere, ut is cui dispensatio committatur, in dignitate existat tempore impetrationis, seu data, ut vulgo dicitur, quamvis presentationis tempore remotus fuerit ab illa dignitate, *Ibid. n. 17.*

27. Ille cui delegatur potestas dispensandi, non potest per alium dispensationem expedire, potest vero receptionem testium & informationem alii committere. *Ibid. n. 18.*

28. Privilegium rite obtentum, seu gratia jam facta, non cessat morte concedentis, modo privilegium concessum sit simpliciter sine aliqua conditione, seu particula restringente usque ad mortem concedentis; & modo si acceptatum ante mortem concedentis: quamquam multi probabiliter contra-uum sentiant. *Ibid. num. 19.*

29. Jurisdictionis alicui data sub nomine dignitatis, non extinguitur morte concedentis, ut si dicatur: *Sedes Apostolica haec ubi negotium demandat. Ibid. num. 32.*

30. Privilegium concessum ad beneplacitum concedentis, expirat morte concedentis, quia beneplacitum concedentis cessat morte concedentis. *Ibid. § 2. num. 3.*

31. Privilegium gratuitum, quo alicui subdito datur facultas faciendi contra ius, vel potius praeter ius, potest ex justa causa revocari a concedente, vel a successore, vel ab ejus Successore, consequenter privilegium amitti potest per revocationem illius; secus dicendum de privilegio dato per contractum onerosum, & dato in remunerationem, quod Superior revocare nequit sine debita compensatione. *Ibid. § 3. n. 1. & 2.*

32. Privilegium revocatur vel expresse per verba sufficientia revocationem privilegiorum in specie vel in genere; vel revocatur tacite, ut si concedens faciat aliquem actum, qui non possit subsistere absque derogatione privilegii, ut si Princeps jubeat exigere tributum ab eo quem exemerat a iuriibus. *Ibid. num. 11. & 14.*

33. Dispensationes alicui concessæ in foro externo à Summo Pontifice, non censentur revocatæ per clausulam generali revocantem privilegia. Neque revocatio facta per hujusmodi clausulam generali extenditur ad Bullam Cruciatam, aut ad privilegia contenta in Conciliis generalibus, nisi alio conset de mente concedentis, aut nisi privilegium initia redderetur. *Ibid. n. 12 & 13.*

34. Per legem subsequentem non revocantur privilegia non contenta in corpore juris, nisi fiat mentio privilegiorum item neque per particulare mandatum seu præceptum, seu rescriptum Principis: neque per subsequens privilegium contrarium, revocatur tamen per sententiam latam contra illud ab eo qui potest privilegium auferre. *Ibid. n. 15 & seqq.*

35. Rursus revocatio privilegii fit adhuc per legem publicam seu promulgatam, & per privatam revocationem. *Ibid. n. 19.*

36. Utroque modo facta operatur suum effectum privatum postquam pervenit ad notitiam illius cui concessum fuit privilegium. *Ib. n. 20.*

37. Confessarius validè absolvit facta privatim revocatione facultatis sibi ignotæ, secus dicendum, si revocatio facta fuerit per legem; quia revocatio facta per legem sortitur suum effectum, quamvis ignoretur. *Ibid. n. 22.*

38. Quæres, cuinam facienda sit revocatio privilegii concessi communitati, vel Collegio, vel ordini, vel civitati, vel Provinciæ, &c. Respond. sufficere, si fiat corpori, seu communione, & non esse necesse, ut innotescat singulis. Idem fas est, ut revocatio publicetur in loco cui concessum fuerat. *Ibid. n. 24.*

39. Privilegium amittitur per voluntariam privilegii renuntiationem factam à privilegiario, & acceptatam à concedente, non autem amittitur per renuntiationem factam per dolum vel metum. *Ibid. § 4. n. 1 & 2.*

40. Privilegium affirmativum quo conceditur facultas liquid faciendi in gravamen aliorum, amittitur per non usum privilegii, quatenus illi in quorum gravamen cedit privilegium, præscribunt exemptionem à tali onere per tempus legitimum: privilegium verò quod non cedit in gravamen alterius, non amittitur per non usum. *Ibid. §. 5. n. 3 & 4.*

41. Privilegium amittiturne per contrarium usum, id est, per actum contrarium privilegio? Respond. amitti per usum ma-

materialiter, & formaliter contrarium toti privilegio. Ut autem actus dicatur contrarius privilegio, debet fieri ab ipsomet privilegiario. *ibid. §. 6. n. 2 4 & 11.*

42. Privilegium non amittitur, quoties ex signis & conjecturis sufficienter constat privilegiorum aliquid secisse animon renuntiandi. *ibid. num. 5.*

43. Si Privilegium cedit in utilitatem privatam: ille potest renuntiare privilegio, in cuius favorem concessum est; quando verò privilegium concessum est ob bonum commune, non potest à privata persona renuntiari, etiamsi redundet in bonum illius personæ privatæ, modo bonum privatum non sit separabile à communi. *ibid. num. 7. & 10.*

44. Privilegium quod haber tractum successivum, praecisa protestatione, amittitur secundum quid in utroque foro per quemlibet actum materialiter & formaliter contrarium privilegio, modo fiat ab eo qui potest privilegio cedere, vel de ipsius consensu & voluntate; secus dicendum de privilegio quod respicit unum actum, seu quod fit incontinenti: hoc enim simpliciter tollitur per unum actum contrarium praecisa protestatione, quia renuntiatio quoad unum actum in tali eventu censetur renuntiatio simpliciter. *ibid. num. 14. & 16.*

45. Qui abutitur privilegio contra finem & causam privilegii, vel ultra limites & terminos illius, ipso jure amittit privilegium quoad effectum quem agit; nam talis abusus tollit fundamentum privilegii; & actus censetur factus sine potestate, & consequenter irritus quoad id in quo excedit potestatem *ibid. §. 7. n. 6.*

A D D I T I O.

Gratia, vel privilegium, in quo dicitur, donec volueris, vel, donec aliter ordinavero: vel, ad beneplacitum sedis Apostolicæ, durat mortuo concedente Quod si dicat Papa: ad nostrum beneplacitum, expirat eo mortuo, c. si gratiore, de rescript. in 6. & est communis, vid. Fum. l. c. num. 9. In privilegio nomine marium intelligantur etiam feminæ.

Privilégium Principis intelligitur sine præjudicio tertii, alio saltu, quam excepto: c. super eo, de offic. deleg. Navarr. conf. 2. de jud. n. 3.

Privilégium in dubio non præsumitur revocatum, glof. 23. q. 2 privil.

Privilegium extenditur ad casus similes : latissimè enim interpretandum , ubi id verba permittunt , Syl. l. c. num. 5. Fumus num 5.

Privilegium non tollit legem , aut consuetudinem , aut jus privati , nisi exprimat nominatim derogando . vid Jason. a. l. quomod. Princip. ff de consé. princ. num. 16. rub. gloss. antepon de cap. monach. lib. 6.

Privilegia Mendicantium non revocantur , nisi de illis fiat expressa mentio.

Privilegio dato à Papa , non possunt religiosi renuntiare , sine ejus licentia.

Privilegio sibi cum alijs communi non potest quis renuntiare sine superioris licentia , vid. Fum. Privilegium n. 9. Syl. eod. n. 19. §. 8.

Prucinator.

Vid. v. Accusator.

Professio.

Vide v. Apostata , Religiosus , Votum.

Promissio.

Vide v. Sponsalia.

I. Promissio est datio fidei , deliberata , vera , & spontanea ; de re licita & possibili . tom. 2. de Contractibus , diff. 3 q. 1. punct. 1. num. 1.

2. Qui promittit animo promittendi seque obligandi , sed cum animo non adimplendi , tenetur stare promissione nam ex promissione facta animo promittendi & se obligandi naturaliter consurgit obligatio adimplendi promissionem ; secus de eo qui promittit , ignorans naturam promissionis , nisi intendat facere quod alii faciunt promittendo ibid. n. 8. & 9.

3. Promissio facta ad indicandum tantum animi desiderium , vel affectum , vel propositum , aut facta urbanicus gratia , non obligat , quia promittens non intendit se obligare . Idem dicendum de promissione facta per dolum aut metum

metum saltem gravem, hæc enim non obligat, nisi juramen-
tum ei addatur, *ibid. num. 12. 13. & 14.*

4. Qui interius promisit Deo se ducturum aliquam semi-
nam quam deforavit, sub promissione matrimonii, tenetur
promissionem Deo factam adimplere; quia hujusmodi pro-
missio est de re meliori, quam sit ejus omissio, cum sit de re
quam promissor tenetur facere. *ibid. num. 20.*

5. Promissio quæ fit Deo, non obligat, si sit impeditiva
majoris boni, obligat autem si fiat homini, & quando semel
ab homine acceptata est, non potest auferri absque consensu
illius cui facta fuit: at promissio facta Deo quæ obligat ut
votum, potest per commutationem vel dispensationem tol-
li. *ibid. num. 23.*

6. Promissio mere interna non obligat, nisi fiat per mo-
dum voti de meliori bono, quia ut promissio obliget, de-
bet acceptari, sed promissio interna nequit acceptari, nisi
exterius proferatur, ergo, &c. At promissio gratuita, exter-
na, & acceptata obligationem inducit: & eam non adim-
plens, peccat mortaliter, nisi parvitas materiæ excusat. *ibid.*
punct. 1. num. 1. & seq.

7. Estne liberum promissario acceptare promissionem
multo jam tempore factam, & non revocatam? Responde-
tur affirmativè: nam promissio facta & non revocata, durat;
consequenter ille cui facta fuit, potest eam acceptare, & jus
per acceptationem acquirere. *ibid. n. 6.*

8. Ut autem promittens peccet non adimplendo promis-
sionem gratuitam, requiritur primo ut promittat animo
non promittendi, & se obligandi, ut promissio sit rei licitæ
& possibilis; deinde ut sit promissio renotabilis, & ut res
in eodem statu permanferint, & non fuerit ita notabiliter
mutatus status rerum & personarum, ut si menti occurrisset
talis mutatio, non esset facta promissio, nisi cum exceptio-
ne; denique requiritur ut promissio sit acceptata. censetur
autem acceptata promissio facta in favorilibus ei qui ta-
cet, modo qui tacet sit præsens moraliter, & intelligat sibi
promissionem fieri, & consequenter valida erit hujusmodi
promissio positis ceteris conditionibus jā allatis *ib. n. 8. & 9.*

9. Qui promittit aliquid animo se obligandi solum sub
veniali, tenetur solum sub veniali promissionem adimplere,
& hoc verum est, etiamsi materia sit gravis. *ibid. nu. 11.*

10. Ille potest acceptare promissionem in favorem ab-
sentis,

sentis, vel donationem, qui ex ea commodum reporta-
modo verba promissionis in ipsum directa sint: vel is, cui
ex jure id convenit, vel cui hoc negotium committitur. Un-
de qui alterius curam gerit, potest acceptare promissionem
nomine illius cuius curam gerit, ut Praelatus vel Parochus
nomine suae Ecclesiae; tutor nomine pupilli; curator nomi-
ne majoris; pater & mater pro filio & filia: hi enim cen-
tentur reportare commodum ex promissione quam acceptata
pro eo, cuius curam gerunt. Item qui alterius iuri sunt sub-
diti, validè possunt stipulari pro illis, quorum iuri subjecti
sunt, ex gr. filius pro patre, servus (sed non mercenarius) pro
domino, immo socius pro socio, uxor pro marito potest stipu-
lari. Item judex nomine partis absentis, & alter pro altero, etiam in causa doris potest stipulari. Denique is potest
stipulari & acceptare, qui ad haec habet speciale mandatum.
Adverte tamen, promissorem non teneri ad implere pro-
missionem acceptatam à tertio, antequam ratificetur ab eo
in cuius favorem facta est, cum is possit illam respuere. *ibid.*
punct. 3. num. 4. & seq.

11. Ut promissio vel donatio facta absenti per nuntium,
vel per litteras valida sit, requiritur ut promissio vel dona-
tio deferatur promissario vel donatario per litteras, seu pa-
nuntium ad hoc destinatum; coram quo promissio que de-
fertur debet acceptari, & non sufficit si coram alio accep-
tur. Præterea requiritur ut promittens non revocaret pro-
missionem: nam si revocavit, & revocatio mandati innuit
mandatario invalida est. *ibid. punct. 4. n. 1. & seq.*

12. Invalidæ sunt promissiones, quibus præbatur occa-
sio peccandi: ut si quis alteri promittat se remissum obli-
gationem de furto, de injuria; &c. Item promissiones quibus
admititur facultas disponendi de rebus suis, irritantur à jure:
ut si quis promittat alteri se non revocaturum testamentum,
aut se non electurum alium præter ipsum in hæredem. *ibid.*
punct. 5. num. 2. 3.

13. Promissio anteà valida & acceptata, desinit obliga-
re, quoties supervenit notabilis mutatio, quæ si tempore
promissionis adfuisse, vel præcogitata fuisset, judicio pru-
dentis promissionem impedivisset. Et hoc valeat etiam
promissio firmata sit juramento. Hinc sequitur promissio-
nem non obligare, si res promissa facta est inutilis, veldan-
nosa, vel impossibilis, vel illicita. *ibid. ult. n. 1. & seq.*

AD.

ADDITIO.

Puer.

Puer ante septennium non ligatur Ecclesiæ legibus, imo secundum quosdam, nec ante duodecimum censuris. Certè infantes non comprehenduntur interdicto, nec prohibentur ingredi monasteria: prohibentur tamen tempore interdicti sepeliri in loco sacro. Puer ante.) vid. Censura 1. confessio 3. Cerere infantis.) Covarr. in c. alma. p. 2. §. 4 nū. 5 Cord. q. 60. Syl. interdictum. 2. vers. decimum septim. Sayr. l. s. c. 4. nū. 21. Sed Nav. c. 27 n. 168. comprehendit idem Maiol. l. 20. de irregul. nū. 1. de pueris capacibus Nec prohibentur.) Sayr. l. c. Nav. com. 4. de reg. n. 5 9. Cord. l. c. si nondum septennium attigerunt. Prohibentur tamen.) Vid. Sayr. l. c.

ADDITIO.

Purgatorium.

Vid. v. Indulgentia, Oratio.

Remittuntur in purgatorio peccata venialia hic non remissa per displicentiam, vel actum charitatis, in quo virtuiter poenitentia includitur. Depur.) Val. t. 4. d. 11. quest. 1. Bellar. t. 2. lib. 2. Cath. Scol. m 4. Joan. Eck. Peres. detrad Vid. Bellar. l. 1. c. 9.

In purgatorio igne animæ vexatæ, in gratia sunt confitmatæ, ac perinde certæ de sua salute. Bel. l. c. 4. Val. l. c. casser. 2.

Pœnæ purgatorii paulatim remittuntur. Bellar. l. c. cap. 14. in fin.

Post ultimum judicij summi diem nullæ erunt purgatorie pœnæ. Aug. l. 21. de Civ. cap. 16. Vid Bellarm. l. c. c. 9.

ADDITIO.

Questuarii.

Questaui eleemosynarum nullibi admittendi. Ex Concl. Trid. ubi tamen non prohibentur, qui sine indulgentiarum